

Adrian Hăgătiș, Marius Nistorescu

MANAGEMENTUL ZONELOR DE SĂLBĂTICIE

ISBN 978-606-8484-68-6

Editor: PROPARK Fundația pentru Aree Protejate, Brașov, 2017

Publicație apărută în cadrul proiectului “Sălbăticia din Carpați – Bogăție pentru Oameni”, proiect co-finanțat printr-un grant din partea Elveției prin intermediul contribuției elvețiene pentru Uniunea Europeană extinsă.

Această publicație nu reprezintă neapărat poziția oficială a guvernului Elveției. Responsabilitatea pentru conținutul materialului aparține organizației Propark - Fundația pentru Aree Protejate.

Editura Green Steps, Brașov, 2017, www.green-steps.com

Proiect: “Sălbăticia din Carpați – Bogăție pentru Oameni”

Finanțator: Programul de Cooperare elvețiano-român

MANAGEMENTUL ZONELOR DE SĂLBĂTICIE

CUPRINS

INTRODUCERE ÎN TEMATICA MANAGEMENTULUI ZONELOR DE SĂLBĂTICIE	4
Lecția 1: Definiții ale zonelor de sălbăticie, elaborate la nivel internațional	4
Secțiunea I. Definiții cu acceptare globală	5
Alte definiții ale zonelor de sălbăticie	6
Secțiunea a II-a: Definiții europene ale zonelor de sălbăticie.	7
Necesitatea unei definiții practice	7
Definiția sălbăticeiei pentru Europa	8
Criteriile europene de desemnare a zonelor de sălbăticie	9
Definiția agreată de Comisia Europeană	15
EXERCİȚIU INTRODUCȚIV	16
Lecția 2. SĂLBĂTICIA ÎN ROMÂNIA	16
EXERCİȚIU	32
GLOSAR DE TERMENI	32
Lecția 3. IDENTIFICAREA ZONELOR DE SĂLBĂTICIE	36
Secțiunea I. Structura zonelor de sălbăticie	36
Secțiunea II. Cartarea zonelor de sălbăticie	38
EXERCİȚIU	40
Lecția 4. ZONELE DE SĂLBĂTICIE – COMPONENTE ESENȚIALE ALE REȚELELOR ECOLOGICE	41
Secțiunea I. Structura rețelelor ecologice	41
Secțiunea II. Rețeaua ecologică a Carpaților de Sud-Vest	42
EXERCİȚIU	43
Lecția 5. VALORI ȘI AMENINȚĂRI LA ADRESA ZONELOR DE SĂLBĂTICIE	43
Secțiunea I. Valori ale zonelor de sălbăticie	43
Secțiunea II. Amenințări la adresa zonelor de sălbăticie	44
EXERCİȚIU	44
Lecția 6. PRINCIPII ȘI RECOMANDĂRI DE MANAGEMENT AL ZONELOR DE SĂLBĂTICIE	45
Secțiunea I. Prezentarea cadrului legal și administrativ din România, în care se poate realiza managementul zonelor de sălbăticie	45
Secțiunea II. Cunoașterea și înțelegerea principiilor și recomandărilor de management a zonelor de sălbăticie.	45
EXERCİȚIU	46
Lecția 7. FACTORI INTERESAȚI	46
Identificarea grupurilor de factori interesați care pot beneficia, dar pot fi și afectați de o desemnare de zonele de sălbăticie.	46
EXERCİȚIU	47
GLOSAR DE TERMENI	47

Alte mențiuni:

Foto: Daniel Humelnicu, Cătălin Gavrilă, Doru Dumitru, Marius Berchi, Mihai Leu, Dan Dinu, Mara Sârbu, Flavius Srinca

Concept de sălbăticie este relativ nou pentru România. Înțelegerea și preluarea lui în procesul de planificare a managementului ariilor naturale protejate este încă la nivel de proiect. Acest modul vine în întâmpinarea persoanelor interesate sau implicate în managementul ariilor protejate care au zone de sălbăticie, fiind unul conceput pentru înțelegerea termenilor specifici, a definiției și criteriilor de identificare / desemnare, dar și a nevoii și modului în care aceste criterii, definite la nivel european, sunt adaptate contextului românesc.

Pe parcursul acestui curs vei afla informații, sperăm noi, importante cu privire la sălbăticie, care sunt structurate precum urmează:

Zonele de sălbăticie. Ce sunt ele?

- Prezentarea diferitelor definiții agreate la nivel internațional;
- Cunoașterea și înțelegerea definiției europene și a criteriilor care stau la baza desemnării de zone de sălbăticie.

Zonele de sălbăticie în România

- Înțelegerea modului în care setul de criterii de desemnarea zonelor de sălbăticie a fost adaptat contextului natural, social și economic din România.

Principii și recomandări de management al zonelor de sălbăticie

- Prezentarea cadrului legal și administrativ din România, în care se poate realiza managementul zonelor de sălbăticie;
- Cunoașterea și înțelegerea principiilor și recomandărilor de management al zonelor de sălbăticie.

Factori interesați

- Identificarea grupurilor de factori interesați care pot beneficia, dar pot fi și afectați de o desemnare de zone de sălbăticie.

Valori și amenințări la adresa zonelor de sălbăticie din România

- Identificarea și conștientizarea valorilor și a amenințărilor la adresa zonelor de sălbăticie din România.

INTRODUCERE ÎN TEMATICA MANAGEMENTULUI ZONELOR DE SĂLBĂTICIE

Lecția 1: Definiții ale zonelor de sălbăticie, elaborate la nivel internațional

Această secțiune a cursului cuprinde o compilație de definiții a zonelor de sălbăticie, acceptate la nivel internațional, și are un caracter pur informativ. Prezentul curs este însă structurat în jurul definiției europene a zonelor de sălbăticie, care va fi abordată în secțiunile următoare, fiind "versiunea" care are de fapt cea mai mare relevanță pentru contextul românesc de conservare a zonelor de sălbăticie.

Formularea unei definiții a zonelor de sălbăticie, care să mulțumească pe toată lumea este, dacă nu imposibil de realizat, cel puțin foarte dificilă, dată fiind variația de percepții subiective, pe care oamenii o au față de acest termen, atât din punct de vedere conceptual, cât și semantic. Dacă pentru unii sălbăticia poate fi reprezentată de peisajul care se găsește în spatele casei lor, pentru alții

este o zonă mult mai întinsă, care îndeplinește criteriile de naturalitate, izolare și continuitate. De asemenea, conform percepțiilor, sălbăticia poate avea un sens pozitiv, caracteristic naturii pure, sau opus acestuia, care reprezintă ceva necontrolat, neîmblânzit, poate chiar violent.

Această secțiune a cursului cuprinde definiții ale sălbăticiei și are un caracter pur informativ.

Deși perceperea sălbăticiei este una subiectivă, acest lucru nu exclude nevoia unor definiții, care să standardizeze astfel modul de înțelegere a conceptului.

NOTĂ! În lume, zonele de sălbăticie au două dimensiuni:

- una biologică – care se referă la caracterul natural, intact și continuu;
- una administrativă – care se referă la recunoașterea sa legală și la statutul de protecție.

Principalele definiții existente la nivel internațional sunt prezentate în cele ce urmează.

Secțiunea I. Definiții cu acceptare globală

Definiția IUCN¹

Conform IUCN (Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii) zonele de sălbăticie se regăsesc în categoria de arii protejate 1b, care este definită astfel: *arii protejate, cu suprafețe în general mari, nemodificate sau ușor modificate, care își mențin caracterul și influența lor naturală, fără așezări umane permanente sau semnificative, care sunt protejate și gestionate, astfel încât să-și păstreze condiția naturală.*

NOTĂ: în acest caz conceptul este abordat prin prisma managementului ariilor protejate, incluzând sălbăticia într-o categorie de management. Deși este una dintre definițiile cu cel mai mare nivel de acceptabilitate la scară globală, rămâne o definiție care nu scoate termenul de zonă de sălbăticie din sfera subiectivului.

Definiția dată de WILD Foundation²:

Zonele de sălbăticie sunt: *cele mai puțin perturbate zone naturale sălbatice, rămase pe planeta noastră, acele zone naturale pe care oamenii nu le controlează și unde nu au fost dezvoltate drumuri, conducte sau alte infrastructuri industriale.*

Definiția zonelor de sălbăticie, așa cum apare în „Wilderness Act” (Legea protecției zonelor de sălbăticie), promulgată în 1964, în SUA

Această definiție apare într-unul dintre cele mai vechi documente legislative din lume, dedicate protejării zonelor de sălbăticie.

O zonă de sălbăticie, în comparație cu acele zone în care omul și rezultatul muncii lui domină peisajul, este, astfel, recunoscută ca fiind o zonă în care planeta și viața nu sunt constrânse de influențele antropice, unde omul însuși este doar un vizitator, care nu rămâne. În continuare, zonele de sălbăticie sunt definite ca fiind: (...) suprafețe de teren nedezvoltate, care își mențin caracteristicile și influențele primordiale, fără îmbunătățiri antropice permanente, care sunt protejate și gestionate astfel încât să-și mențină condiția lor naturală și care:

1. par în general să fie afectate de forțele naturii, cu amprentă antropică nesemnificativă și imperceptibile;
2. oferă oportunități de recreere, bazate pe solitudine, libertate și contact direct cu natura primară;
3. au cel puțin 2000 de hectare, sau au o suprafață

2) Butonul de link va trebui să ducă la acest text descriptiv:

Wild Foundation este o organizație non-profit, care a fost fondată în 1974 de către sudafricanul Ian Player, fiind localizată în Boulder, Colorado, SUA. Fundația WILD declară că viziunea ei este de a inspira lumea întreagă cu scopul protejării a cel puțin jumătate din mediul natural al planetei, într-un mod integrat astfel încât să beneficieze zonelor de sălbăticie și comunităților.

Fundația WILD lucrează în trei sectoare: politici și cercetare, cu influență la nivel de guvern, afaceri și comunități; proiecte care integrează nevoile de conservare a zonelor de sălbăticie, a faunei sălbatice, dar și nevoile oamenilor; și comunicare, prin publicații, vizibilitate media și artă. Fundația WILD este cunoscută pentru o abordare orientată spre formarea profesională a managerilor de arii protejate, conservarea naturii, sprijinul oferit formării de noi organizații și cooperarea cu comunități locale cu scopul protejării naturii. Buton link pagină web: <http://www.wild.org/>

Unul dintre conceptele inițiate de Fundația WILD este cel de „Nature Needs Half” (Natura are nevoie de jumătate).

La al IX-lea Congres Mondial al Zonelor de Sălbăticie, desfășurat în Merida, Mexic, Fundația WILD, în colaborare cu mai multe organizații internaționale, guverne și persoane individuale, au lansat în mod oficial „Nature Needs Half”, o mișcare socială de protecție și conectare a cel puțin jumătate din mediul natural terestru și marin de pe Pământ, cu scopul sprijinirii existenței naturii și a serviciilor pe care aceasta le oferă.

Nature Needs Half este un concept bazat pe informații științifice, găsite în rapoarte sau articole, care scot în evidență faptul că pentru protejarea serviciilor și sănătății mediului natural, este nevoie de protejarea a cel puțin jumătate din habitate. Încă de la început, Fundația WILD a strâns informații sau a realizat studii de caz în lumea întreagă, care au sau au avut ca scop protejarea a cel puțin jumătate din habitatele în cauză. Buton link către pagină: <http://natureneedshalf.org/>

1) Link Wikipedia: http://ro.wikipedia.org/wiki/Uniunea_Intern%C8%99Bional%C4%83_pentru_Conservarea_Naturii

suficient de mare pentru a fi eficiente din punct de vedere al conservării;

4. conțin valori ecologice, geologice sau alte caracteristici de natură științifică, educațională, peisagistică sau istorică.”

NOTĂ: definiția are o abordare mult mai specifică, adaptată unui context (cel nord american), care face referire la o suprafață minimă (2000 ha), la o serie de valori și, foarte important, menționează omul, nu-l exclude.

Această definiție a fost formulată din nevoia de a se ajunge la un acord cu privire la recunoașterea zonelor de sălbăticie în Statele Unite ale Americii, care să fie apoi transpusă într-un act legislativ.

Tot dintr-o nevoie asemănătoare a fost formulată și o definiție europeană, care adresează valorile și realitățile de pe bătrânul continent. Versiunea europeană a definiției va fi discutată în secțiunea următoare a cursului.

ALTE DEFINIȚII ALE ZONELOR DE SĂLBĂTICIE

Ca o completare a modurilor de percepere a sălbăticiei putem menționa o serie de alte definiții, date de conservatoriști și oameni de știință, care au influențat lumea studiului și conservării zonelor de sălbăticie și care au fost pionieri în promovarea conceptului.

Aldo Leopold³ definește zonele de sălbăticiei ca fiind: „o întindere continuă de pământ, păstrată în starea ei naturală, unde sunt permise vânătoarea și pescuitul în limitele legii, îndeajuns de întinsă încât să călătorești două săptămâni cu rucsacul în spate, fără drumuri, poteci, cabane sau alte lucrări ale omului.”

NOTĂ: Aceasta este o definiție pionieră dată zonelor de sălbăticie la începutul secolului al XX-lea, când activități ca vânătoarea și pescuitul nu erau considerate intruzive. În prezent acestea nu sunt permise sau sunt limitate în

zonele de sălbăticie, declarate în America de Nord sau pe alte continente.

Bob Marshall⁴, consideră că o zonă de sălbăticie trebuie să fie într-atât de întinsă încât să „nu poată fi traversată într-o zi, fără mijloace mecanizate”.

Max Oelschlaeger⁵ definește zonele de sălbăticie ca „fiind lipsite de controlul și prezența omului, astfel încât gradul de respect arătat de oameni zonelor de sălbăticie este ca un barometru al respectului umanității față de integritatea curată a creației. Dacă cineva crede că lumea naturii are o valoare intrinsecă și nu există doar pentru transformarea și folosirea ei subiectivă de către oameni, atunci natura, ca zonă de sălbăticie neatinsă, mai degrabă decât o grădină domesticită, este demnă de respect. Este clar că orice teorie teologică a creației trebuie să ia în considerare, ca o principă îndatorire, adoptarea unei atitudini potrivite față de zonele de sălbăticie.”

3) **Aldo Leopold** (11 ianuarie 1887 – 21 aprilie 1948) a fost un scriitor, om de știință, ecologist, specialist în silvicultură și conservator american. A fost profesor la Universitatea din Wisconsin, SUA, și este cunoscut pentru cartea sa *Almanahul Regiunii Sand* (1949), care a fost vândută în mai mult de două milioane de exemplare.

Leopold a avut o mare influență în dezvoltarea eticii moderne de mediu, dar și asupra curentului de conservare a zonelor de sălbăticie. Etica de mediu și conservarea faunei sălbatice, promovate de Leopold, a avut un impact profund asupra mișcării de protecție a mediului, mai ales prin abordarea ei ecocentrică și holistică cu privire la gestionarea terenurilor. Aldo Leopold a pus întotdeauna accentul pe biodiversitate și ecologie și a fost unul dintre fondatorii științei managementului faunei sălbatice.

4) **Robert „Bob” Marshall** (2 ianuarie 1901 – 11 noiembrie 1939) a fost un inginer silvic, scriitor și activist al zonelor de sălbăticie american. Definind zonele de sălbăticie ca fiind un ideal social și de mediu, Marshall a promovat organizarea unui grup național american pentru conservarea terenurilor aflate în stare naturală primordială. În 1935 a fost unul dintre principalii fondatori ai Wilderness Society (Societății Zonelor de Sălbăticie), fiind și unul dintre principalii finanțatori ai activității Societății, în primii ei ani de funcționare.

5) **Max Oelschlaeger** (născut în 1940, în Kansas, SUA) este un ecofilozof american, activ în studiul eticii de mediu, ecofilozofiei, ecofeminismului, ecologiei profunde, problematicei contemporane de mediu, eticii postmoderne de mediu și al filozofiei zonelor de sălbăticie.

Definiții ale sălbăciei, preluate din dicționare: *zonele de sălbăcie sunt terenuri necultivate sau nedezvoltate; teren locuit doar de animale sălbatice (Oxford Dictionary)*

DEX al limbii române: Stare a naturii netransformate de mâna omului; Loc pustiu, neumblat; pustietate; Loc unde nu a pătruns civilizația

Secțiunea a II-a: Definiții europene ale zonelor de sălbăcie.

Conceptul de zone de sălbăcie a fost promovat în SUA încă de la începutul secolului al XX-lea, culminând cu promulgarea unei legi specifice protejării acestora la sfârșitul anilor '60. S-a extins apoi pe continentul african, în Australia și Noua Zeelandă, unde există acțiuni concrete de conservare a sălbăciei. În Europa conceptul este foarte nou. Pe continentul european, atât de fragmentat de dezvoltarea antropică, putem vorbi nu atât despre protejarea zonelor de sălbăcie existente, care sunt foarte rare, ci mai degrabă de o dorință de revenire la o stare naturală, apropiată de cea primordială acolo unde contextul ecologic (suprafețe suficiente și stare naturală bună), social și economic (abandonul cultural al utilizării terenurilor) este îndeajuns de favorabil pentru desemnarea lor.

NECESITATEA UNEI DEFINIȚII PRACTICE

Există multe cuvinte diferite pentru „sălbăcie” și „sălbatic” și este imposibil de promovat, protejat, reconstruit sălbăcia sau de resălbăcit o zonă în mod adecvat fără a avea o înțelegere comună a ceea ce este sălbăcie.

Definiția trebuie să ajute la:

- elaborarea de propuneri de politici clare, care să poată fi uniform aplicate
- identificarea și monitorizarea stării zonelor de sălbăcie
- Înțelegerea corectă a amenințărilor și a oportunităților, înțelegere necesară pentru a se lua măsuri de protecție sau refacere
- elaborare de ghiduri cu privire la managementul, protecția și reconstrucția/resălbăcirea.

Este important ca definiția să răspundă nevoilor practice mai degrabă decât să ofere cadru pentru dezbateri academice.

Această nevoie a fost manifestată în mod oficial și printr-o **rezoluție a Parlamentului European** <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0034+0+DOC+XML+V0//RO>, din februarie 2009, cu privire la conservarea zonelor de sălbăcie, care recunoaște astfel faptul că acest concept trebuie să devină un instrument de bază pentru

prevenirea efectelor schimbărilor climatice, dar și de folosință durabilă a resurselor naturale. Prin această rezoluție Parlamentul European solicită Comisiei Europene definirea zonelor de sălbăticie, cartarea lor, elaborarea unei strategii, formularea de recomandări de management,

Un prim exercițiu de definire a sălbăticiei europene a fost făcut în mai 2009, pe durata **Conferinței pe tema zonelor de sălbăticie și habitatelor naturale, desfășurate în Praga.**

„Zonele de sălbăticie sunt definite ca fiind suprafețe întinse de habitate naturale terestre și/sau marine și procese ecologice, substanțial nealterate de acțiunile oamenilor. În contrast, zonele sălbatice se referă în general la zone mai puțin întinse și fragmentate, a căror condiție naturală este ori parțial, ori substanțial modificată.

ATENȚIE! Observăm faptul că în definiție este menționat termenul de „zone sălbatice”, care nu trebuie să fie confundate cu zonele de sălbăticie. Aceste zone sălbatice sunt deja o primă adaptare la contextul european, dat fiind că sunt caracteristice unor suprafețe de habitate naturale destul de mult fragmentate, dar care ar putea deveni zone de sălbăticie în viitor, prin adoptarea de măsuri de management specifice, de restaurare sau resălbăticire (rewilding).

DEFINIȚIA SĂLBĂTICIEI PENTRU EUROPA

Definiția europeană a zonelor de sălbăticie, este următoarea:

„Zonele de sălbăticie sunt suprafețe naturale întinse, nemo-dificate sau doar ușor modificate, regulate de procese naturale⁶, fără intervenție antropică, infrastructură sau așezări umane permanente⁶, care ar trebui să fie protejate și supravegheate în așa fel încât să-și mențină starea lor naturală și să ofere oamenilor oportunitatea de a experimenta calitatea spirituală⁷ a naturii.”

Diferențe față de definiția IUCN pentru categoria de arie protejată 1b⁸ - definiția europeană:

- accentuează importanța „proceselor naturale”
- menționează suprafața întinsă ca fiind un criteriu esențial (în locul referirii la suprafețe „în general întinse”)
- stipulează absența infrastructurii și intervențiilor antropice
- include dimensiunea experienței umane, considerând-o importantă în contextul european

Zonele de sălbăticie reprezintă un element vital pentru patrimoniul natural și cultural al Europei. În plus față de valoarea lor intrinsecă, ele oferă beneficii importante din punct de vedere economic, social și de mediu, inclusiv servicii de ecosistem pentru comunitățile locale, proprietarii de terenuri și societate în general.

Două concepte diferite: zone de sălbăticie și zone sălbatice

6) Verificați Anexa III pentru o listă a proceselor naturale

7) Cu excepția ruinelor arheologice nelocuibile

8) „Spiritual” are în acest caz un sens foarte larg – calitatea sa, mai mult decât cea conferită de simplele atributele fizice și vizuale, și care se referă în mod particular la impact psihologic.

CRITERIILE EUROPENE DE DESEMNARE A ZONELOR DE SĂLBĂTICIE

<http://www.wildeurope.org/images/pdf/a-working-definition-of-european-wilderness-and-wild-areas.pdf>

CRITERIU	ZONA NUCLEU	ZONA TAMPON	ZONA DE TRANZIȚIE
1. Suprafața minimă	Un minim de 3000 de hectare este obligatoriu pentru dobândirea „etichetei” sălbăticiei, cu un obiectiv de 10.000 de hectare setat ca și țintă de atins oriunde este posibil și în cadrul unui timp stabilit. Zona trebuie să fie compactă. Ar putea avea două sau mai multe nuclee dacă sunt conectate, cu un plan de îmbinare completă.	Suprafața minimă pentru cumularea zonelor nucleu și a zonelor tampon ar trebui să nu fie mai mică de 8000 de hectare. Dacă nucleul depășește 8000 de hectare, zona tampon nu mai este necesară. În mod ideal, zonele nucleu și tampon combinate ar trebui să fie suficient de mari pentru a permite expansiunea zonei nucleu până la un obiectiv de cel puțin 10.000 de hectare.	Fără suprafață minimă, dar ca și obiectiv ar trebui să fie cel puțin un sfert din totalul zonelor nucleu/ tampon/ tranziție. Această zonă nu este obligatorie, dar în mod special recomandată.
2. Biodiversitate	Dinamica naturală în biodiversitate, chiar dacă speciile și habitatele sunt pierdute, ar fi acceptată ca și inerentă în atingerea obiectivului integrității naturale a ecosistemului.	Schimbările naturale în biodiversitate vor fi acceptate. Tranziția de la erbivorele domestice la cele sălbatice ar trebui promovată în vederea menținerii biodiversității.	O gamă completă de practici tradiționale ale managementului intervenției este permisă, dar lasând locul managementului de non-intervenție acolo unde este posibil.
3. Procese naturale	100% din zonă (vezi Anexa III pentru explicarea proceselor naturale)	Un plan clar de reconstrucție a proceselor naturale acolo unde este posibil, și de a le reabilita în totalitate în oricare din zonele unde expansiunea nucleului ar putea apărea în viitor.	Reconstrucția/ resălbăticirea poate apărea aici, spre exemplu pentru acomodarea/ încorporarea răspândirii, migrării sau revărsării animalelor sălbatice din nucleu și zona tampon în această zonă.
4. Așezări	Fără așezări permanente. Adăposturi temporare supuse reglementărilor. Fără alte structuri decât rămășițe arheologice nelocuibile.	Fără așezări permanente noi. Adăposturi temporare pentru campare sau ascunzători supuse reglementărilor, și depinzând de mărimea zonelor nucleu și tampon. Pentru zone foarte întinse de 50.000 de hectare sau chiar mai mult, ar putea fi luate în considerare construcții temporare, dar doar în scop turistic, în cazul în care veniturile sunt indispensabile pentru finanțarea zonelor de sălbăticie; ar trebui folosite materiale locale și păstrată arhitectura locală, iar structurile bine camuflate în peisaj. Fără structuri permanente altele decât rămășițe arheologice nelocuibile.	Da, dar supuse controlului în cazul noilor planuri de dezvoltare pentru a conserva vizibilitatea valorilor din zonele nucleu/ tampon și a peisajului.

CRITERIU	ZONA NUCLEU	ZONA TAMPON	ZONA DE TRANZIȚIE
5. Infrastructură	Fără infrastructură, cu un plan clar agreat pentru îndepărtarea infrastructurii existente în decurs de 5 ani (cu excepția locurilor tradiționale de adunare necesare populațiilor indigene pentru practicarea activităților tradiționale, spre exemplu mânărea turmelor de reni în ținuturile nordice etc.) Fără drumuri sau trasee. Potecile ar trebui să fie puțin bătătorite, fără sau cu marcaj minimal, excepție făcând cazul în care acestea sunt necesare pentru cerințele de conservare locală sau securitate publică. Fără garduri.	Fără infrastructură importantă, cu un plan clar stabilit pentru îndepărtarea infrastructurii existente în decurs de 10 ani. Fără drumuri sau trasee. Potecile ar trebui să fie puțin bătătorite, fără sau cu marcaj minimal, excepție făcând cazul în care acestea sunt necesare pentru cerințele de conservare locală sau securitate publică. Garduri temporare doar dacă sunt necesare reconstrucției/resălbătirii.	Fără planuri noi și consistente de dezvoltare care riscă menținerea fragmentării habitatelor sau perturbarea peisajului și a valorilor vizibilității, incluzând ferme eoliene, pârtii de schi, instalații industriale importante sau noi mari așezări. Îngrădirea este permisă, dar administrată în așa fel încât să permită procurarea hranei și alte nevoi de mobilitate ale animalelor sălbatice din zonele nucleu și tampon. Orice dezvoltare a facilităților pentru activitățile din zonele sălbatice ar trebui menținută la minim sub aspectul configurației și poziționată în așa fel încât să nu afecteze în viitor expansiunea potențială a zonelor de tranziție.
6. Acces	Accesul liber permis publicului pe poteci (cu piciorul), cu opțiunea controlului din partea managementului local pentru a reduce la minim impactul negativ asupra biodiversității, proceselor naturale și peisajului. Dar ca și regulă generală, permiterea accesului cu piciorul și în afara potecilor marcate. Nu este permis accesul vehiculelor cu roți sau motorizate, cu excepția celor care servesc în procesul de reconstrucție în planul de management. Accesul cu caii este permis, dar cu restricții. Câinii de vânătoare la goană sunt permisi în zonele nucleu și tampon.	Accesul liber permis publicului pe poteci (cu piciorul), cu opțiunea controlului din partea managementului local pentru a reduce la minim impactul negativ asupra biodiversității, proceselor naturale și peisajului. Dar ca și regulă generală, permiterea accesului cu piciorul și în afara potecilor marcate. Vehiculele cu roți sau motorizate au accesul permis dar sub strictă reglementare și doar pe trasee destinate acestora. Călăria cu restricții.	Liber acces publicului. Accesul cu vehicule cu roți sau motorizate este posibil, dar cu anumite restricții.

CRITERIU	ZONA NUCLEU	ZONA TAMPON	ZONA DE TRANZIȚIE
7. Colectarea fructelor de pădure, a nucilor, a ciupercilor etc.	Nu este permisă, cu excepția acordurilor speciale pentru subzistența populațiilor indigene de bună credință din țările nordice, pentru consumul vizitatorilor în timpul vizitelor și pentru consumul comunităților locale, dar nu pentru vânzare. În niciun caz în urma acestor acțiuni nu trebuie să existe impact semnificativ asupra biodiversității.	Permisă, dar doar pentru consumul vizitatorilor în momentul vizitei și pentru comunitățile locale pentru subzistență și vânzare. Trebuie să existe o politică clară de eliminare treptată a colectării produselor în scopul vânzării acestora din zonele care se vor transforma în viitor în zone nucleu. În niciun caz nu trebuie să existe impact semnificativ asupra biodiversității.	Permisă, cu condiția respectării principiilor managementului sustenabil.
8. Pășunatul animalelor	Nu este permis, doar în circumstanțe excepționale pentru populațiile indigene de bună credință (din țările nordice) sau pentru subzistență dacă este dovedit necesar, în ultimul caz aplicându-se un plan clar de eliminare treptată a acestei activități într-un cadru de timp bine determinat (maxim 10 ani), de îndată ce o altă sursă de venit este disponibilă. Între timp, ar trebui administrat în așa fel încât să permită sustenabilitatea habitatelor mixte incluzând regenerarea naturală și copacii tineri. În niciun caz nu trebuie să existe impact semnificativ asupra biodiversității. Nu se va permite o capacitate suplimentară de pășunat.	Pășunatul animalelor domestice este permis doar în circumstanțe excepționale, administrat îndeaproape cu densități foarte mici, pentru hrănirea animalelor din comunitățile locale. În niciun caz nu trebuie să existe impact semnificativ asupra biodiversității. Nu se va permite o capacitate suplimentară de pășunat, și trebuie să existe planuri cu structuri de timp bine definite în vederea eliminării treptate a acestor acțiuni din zonele care au potențial de extindere spre caracterul de zona nucleu.	Permis, dar supus controlului densității, bazat pe principiile sustenabilității.

CRITERIU	ZONA NUCLEU	ZONA TAMPON	ZONA DE TRANZIȚIE
9. Managementul pădurii/Silvicultură	Nu este permis.	Permis, dar cu mari restricții, sub o schemă funcțională de certificare, și cu planuri cu structuri de timp bine definite în vederea eliminării treptate a acestor acțiuni din zonele care au potențial de extindere spre caracterul de zona nucleu. Orice tăiere este permisă doar pentru specimene individuale în zone specificate anterior, cu cioturile tăiate până la nivelul solului. Nu sunt permise plantațiile forestiere sau replantarea arborilor, iar dacă acest lucru nu poate fi evitat, ar trebui să fie replantate doar specii indigene. Nu este permisă construirea de noi drumuri sau trasee.	Permis, dar sub o schemă funcțională de certificare. Nu sunt permise tăieri excesive într-o zonă restrânsă (spre exemplu un hectar), doar dacă acest lucru este necesar pentru înlocuirea speciilor invazive cu specii native sau pentru managementul focului și al dăunătorilor (incluzând gândacii de scoarță). Nu sunt permise noile plantații forestiere, ci se mizează pe regenerarea naturală acolo unde este posibil.
10. Colectarea lemnului mort	Nu este permisă, cu excepția acordurilor speciale pentru populațiile indigene de bună credință și pentru uzul în scopuri turistice, dacă acest lucru este permis prin planurile locale de management, doar pentru subzistență și nu în scopul vânzării. În ambele cazuri, nu trebuie să existe impact semnificativ asupra biodiversității, și un plan trebuie să fie conceput pentru eliminarea treptată în decurs de 5 ani, acolo unde alternative de venit sunt disponibile.	Foarte restrictivă, doar pentru subzistență și în scop turistic.	Permisă, dar cu anumite restricții.
11. Managementul vânătorii și pescuitului	Nu este permis, în afara acordurilor excepționale sub legislația existentă privind sălbăticia, în țările nordice doar pentru subzistență și nu pentru vânzare, atât timp cât nu există impact semnificativ asupra biodiversității sau populației de animale sălbatice sau comportamentului pentru turism – în ultimul caz specificat, cu reglementări prin planuri de management. Nu este permisă repopularea decât pentru scopuri de reconstrucție.	Nu este permis, în afara acordurilor excepționale sub legislația existentă privind sălbăticia, în țările nordice doar pentru subzistență, atât timp cât nu există impact semnificativ asupra biodiversității sau populației de animale sălbatice sau comportamentului pentru turism – în ultimul caz specificat, cu reglementări prin planuri de management. Nu este permisă repopularea decât pentru scopuri de reconstrucție. Orice măsuri de management ar trebui să înceteze în decurs de 10 ani.	Permis sub reguli stricte, doar dacă animalele sălbatice/ numărul de specii permit acest lucru.

CRITERIU	ZONA NUCLEU	ZONA TAMPON	ZONA DE TRANZIȚIE
12. Agricultură	Nu este permisă.	Nu este permisă.	Agricultura este permisă. Agricultura tradițională și organică acolo unde este posibil.
13. Cercetare	Este permisă sub reglementarea planurilor de management, cu impact vizual minim și fără impact ecologic.	Este permisă, dar cu impact minim vizual sau ecologic, reglementat de planuri de management.	Este permisă.
14. Reconstrucție / resălbăticire	Este recomandată asistența umană acolo unde este necesar pentru susținerea proceselor naturale, spre exemplu acolo unde sursele de semințe naturale nu există sau este necesar drenajul artificial, folosind surse alternative de semințe sau plante din cea mai apropiată zonă geografică unde acestea sunt disponibile. Intervenția umană este de asemenea permisă pentru îndepărtarea infrastructurii umane (construcții, garduri, drumuri, trasee etc). Este permisă pentru a include reintroducerea animalelor sălbatice și repopularea folosind doar specii indigene, și pentru hrănirea suplimentară a necrofagilor (acolo unde este legal) până când efectivele ating capacitatea potrivită. Acest gen de activități trebuie să fie bazate pe considerații științifice și specifice fiecărui loc. Nu este permisă plantarea copacilor în stilul managementului forestier (fără rânduri, fără fertilizatori sau pesticide). Va fi urmată de managementul non-intervenției.	Obiectivul este ca o proporție substanțială a zonelor tampon să fie incorporată în zona nucleu, prin reconstrucție ecologică/ resălbăticire (acesta poate fi un proces fie natural, fie cu asistență umană acolo unde este necesar). Includerea repopulării cu animale sălbatice acolo unde este necesar și hrănirea suplimentară a necrofagilor (acolo unde este legal) până când efectivele ating capacitatea potrivită, folosind doar specii indigene. Nu este permisă plantarea copacilor în stilul managementului forestier (fără rânduri, fără fertilizatori sau pesticide). Poate fi permisă sacrificarea limitată a anumitor specii (spre exemplu cerb) acolo unde efectivele depășesc capacitatea terenului de a le susține și ar conduce la slăbirea semnificativă a reconstrucției ecologice. Cu toate acestea, în decurs de 5 ani trebuie găsite alternative sustenabile pentru managementul zonelor de tranziție și a suprafețelor adiacente. Va fi urmată, acolo unde este posibil, de managementul non-intervenției.	Este permisă. Reintroducerea animalelor sălbatice și repopularea acolo unde este necesar. Nu este permisă plantarea copacilor în stilul managementului forestier (fără rânduri, fără fertilizatori sau pesticide). Sacrificarea este permisă acolo unde aceasta se impune în mod strict și nu este posibilă din zonele adiacente.

CRITERIU	ZONA NUCLEU	ZONA TAMPON	ZONA DE TRANZIȚIE
15. Turism și recreere	Sunt permise activitățile unde nu sunt necesare construcțiile. Camparea, canotajul, alpinismul, schi fond sub reglementări clare de a nu lăsa urme și sub restricții spațiale. Nu ar trebui să existe impact ecologic.	Camparea, canotajul, alpinismul, schi fond sub reglementări clare de a nu lăsa urme și sub restricții spațiale. Observarea animalelor sălbatice din ascunzători temporare și hrănitori, conform planului local de management. Toate activitățile din natură vor fi supuse restricțiilor spațiale și reglementărilor de tipul – nu lăsa urme. Orice construcție nouă ar trebui să fie doar în scop ecoturistic, temporar, cu impact vizual minim și strict controlată, în combinație cu alte activități asociate.	Este permis. De asemenea, este permisă construcția de hoteluri și clădiri destinate cazării turiștilor, acolo unde este posibil cu accentul pe promovarea și răspândirea largă a beneficiilor în rândul comunităților locale. Toate activitățile din natură vor fi supuse restricțiilor spațiale și reglementărilor de tipul – nu lăsa urme.
16. Managementul peisajului	Trebuie să existe o percepție completă a atmosferei sălbatice, fără caracteristici artificiale în peisaj și cu minimă intruziune auditivă. Ca și regulă generală, atunci când ne aflăm într-o zonă nucleu, doar zonele nucleu sau tampon trebuie să fie vizibile.	Trebuie să existe o percepție completă a atmosferei sălbatice, fără caracteristici artificiale în peisaj și cu minimă intruziune auditivă. Ca și regulă generală, atunci când ne aflăm într-o zonă tampon, doar zonele tampon sau de tranziție trebuie să fie vizibile.	Managementul peisajului așa cum este descris mai sus.
17. Controlul focului	Este permis doar dacă este necesar (spre exemplu pentru securitatea publică) și focul nu este parte din procesele naturale, și apoi prin incendieri controlate mai curând decât prin tăieri.	Este permis doar dacă este necesar (spre exemplu pentru securitatea publică) și focul nu este parte din procesele naturale, și apoi prin incendieri controlate mai curând decât prin tăieri. Controlul focului prin restabilirea vegetației indigene rezistente la foc și prin pășunatul erbivorelor sălbatice, acolo unde este posibil de a fi explorat și promovat.	Este permis – folosirea zonei pentru controlul general al incendiului, dar cu impactul asupra peisajului redus la minim prin planul de management. Controlul focului prin restabilirea vegetației indigene rezistente la foc și prin pășunatul erbivorelor sălbatice, acolo unde este posibil de a fi explorat și promovat.
18. Controlul insectelor dăunătoare	Nu este permis.	Este permis doar controlul non-extractiv și non-chimic (spre exemplu capcane pentru gândacii de scoarță).	Este permis doar controlul non-chimic.
19. Controlul speciilor invazive	Speciile invazive vor fi îndepărtate ca parte a reconstrucției/resălbățirii dacă acest proces se află în stadii incipiente sau este posibilă îndepărtarea acestora.	Speciile invazive vor fi îndepărtate ca parte a reconstrucției/resălbățirii dacă acest proces se află în stadii incipiente sau este posibilă îndepărtarea acestora.	Speciile invazive vor fi îndepărtate acolo unde amenință să se extindă în zone nucleu sau tampon. Totuși, zona de tranziție permite utilizarea diversificată a terenului, cuprinzând aici și plantațiile forestiere și arboricultura.

DEFINIȚIA AGREATĂ DE COMISIA EUROPEANĂ

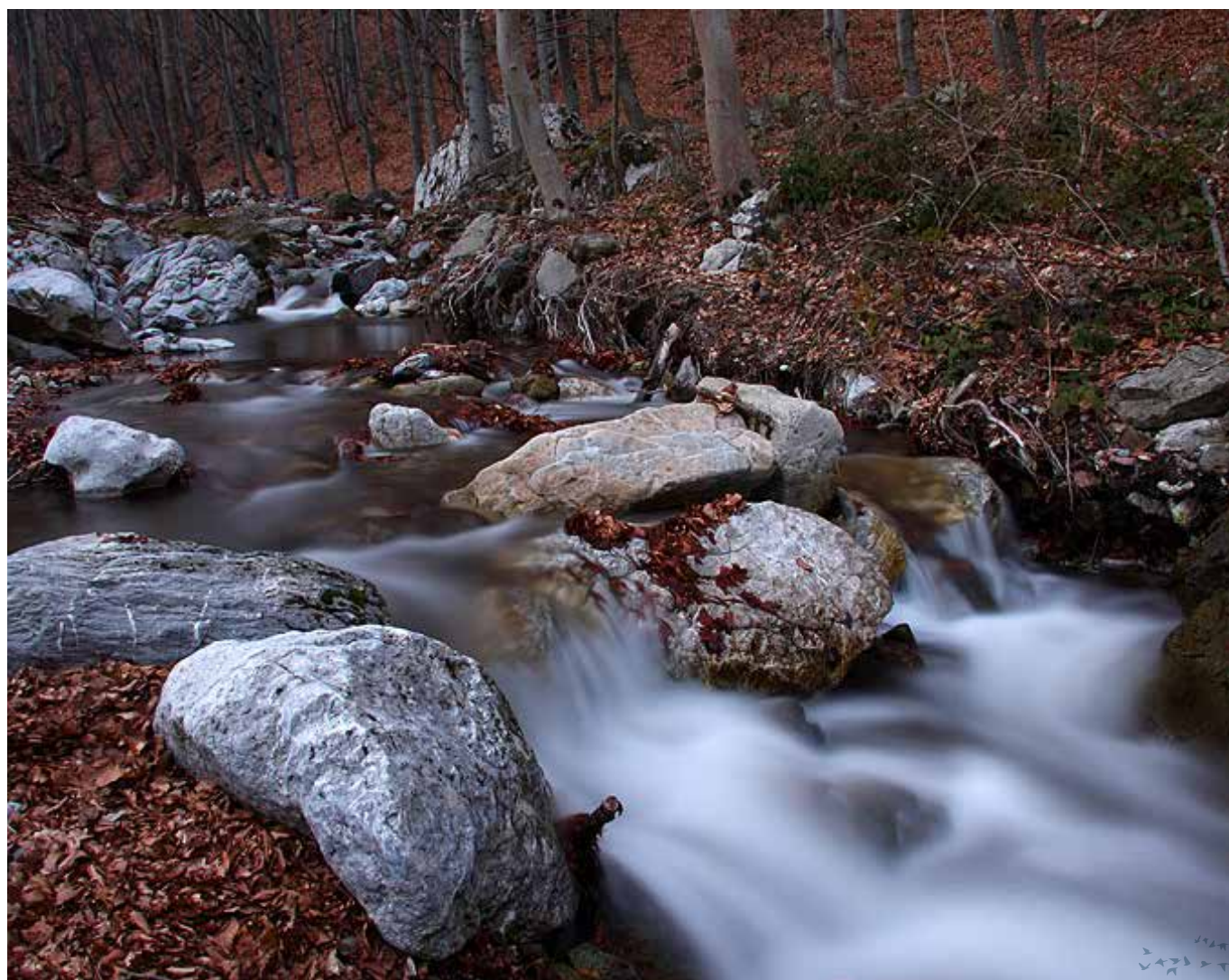
Având la bază definiția elaborată de grupul de specialiști, din diverse organizații și instituții europene și internaționale, din cadrul Inițiativei pentru o Europă Sălbatică (WEI), Comisia Europeană a agreat o formă scurtată a definiției, așa cum apare ea în diverse documente promovate, a căror link-uri le puteți accesa mai jos, ca de exemplu **Registrul Zonelor de Sălbăcie din Europa** http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/wilderness/pdf/Wilderness_register_indicator.pdf sau **Ghidul de recomandări cu privire la zonele de sălbăcie, din perspectiva rețelei de arii protejate Natura 2000** <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/wilderness/pdf/WildernessGuidelines.pdf>

Definiția: Sunt zone care cuprind habitate și specii native, care sunt îndeajuns de întinse pentru funcționarea ecologică efectivă a proceselor naturale. Sunt zone nemodificate sau puțin modificate și fără activități umane intruzive sau extractive, așezări umane, infrastructură sau perturbări vizuale.

<http://www.wildeurope.org/>

<http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/wilderness/>

<http://wilderness-society.org/>

EXERCIȚIU INTRODUCȚIV

Pentru a putea începe cursul te rugăm să formulezi o definiție personală pentru zonele de sălbăticie sau sălbăticie, în general. Nu este nevoie de o formulare științifică. În plus, te rugăm să menționezi trei criterii, cele mai importante pentru ca o zonă de sălbăticie să existe, în formatul prezentat mai jos

Definiția personală a zonelor de sălbăticie (minim 25 de cuvinte, maxim 100):

Criteriu important pentru desemnarea unei zone de sălbăticie	Scurtă motivare (maxim 25 de cuvinte)

Lecția 2. SĂLBĂTICIA ÎN ROMÂNIA

Pe parcursul acestei lecții vom parcurge criteriile de desemnare a zonelor de sălbăticie agreate la nivel European prezentând adaptarea acestora la scară și context românești.

Vezi: Definiția europeană a sălbăticiei

Sunt zone care cuprind habitate și specii native, care sunt îndeajuns de întinse pentru funcționarea ecologică eficientă a proceselor naturale. Sunt zone nemodificate sau puțin modificate și fără activități umane intruzive sau extractive, așezări umane, infrastructură sau perturbări vizuale.

Definiția este îndeajuns de generică și de acoperitoare pentru diferitele situații întâlnite în țările europene. În schimb, criteriile prezentate mai sus (Vezi criteriile de desemnarea zonelor de sălbăticie) au nevoie de o ușoară calibrare pentru a se putea aplica mai bine diverselor contexte.

Criteriile de sălbăticie pentru România, derivate din criteriile europene și adaptate contextului ecologic, social și economic din țara noastră, sunt prezentate în tabelul următor:

CRITERIU	ZONA NUCLEU	ZONA NUCLEU – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA TAMPON ►►►
Suprafața minimă	Un minim de 3000 de hectare este obligatoriu pentru dobândirea „etichetei” sălbăticiiei, cu un obiectiv de 10.000 de hectare setat ca și țintă de atins oriunde este posibil și în cadrul unui timp stabilit. Zona trebuie să fie compactă. Ar putea avea două sau mai multe nuclee dacă sunt conectate, cu un plan de îmbinare completă.	Este nevoie de un minim de 3000 de hectare compacte pentru a desemna o zonă de sălbăticie, având ca obiectiv stabilirea unei zone nucleu de 10 000 de hectare, oriunde și acest lucru este posibil, într-un cadru de timp stabilit. În situația unor suprafețe de peste 3000 ha, pot exista două sau mai multe nuclee, dacă acestea sunt conectate prin coridoare ecologice, existând un plan de unire a acestora. Tranziția de la nuclee de 3000 ha la sălbăticie de 10 000 ha se va face pe baza unui plan bine definit, cu un orizont de timp clar stabilit. Între nucleele de minim 3000 ha, care însumează cele 10 000 ha, pot exista cel mult zone tampon, cu rol de coridoare ecologice.	Suprafața minimă pentru cumulara zonelor nucleu și a zonelor tampon ar trebui să nu fie mai mică de 8000 de hectare. Dacă nucleul depășește 8000 de hectare, zona tampon nu mai este necesară. În mod ideal, zonele nucleu și tampon combinate ar trebui să fie suficient de mari pentru a permite expansiunea zonei nucleu până la un obiectiv de cel puțin 10.000 de hectare.
Biodiversitate	Dinamica naturală în biodiversitate, chiar dacă speciile și habitatele sunt pierdute, ar fi acceptată ca și inerentă în atingerea obiectivului integrității naturale a ecosistemului.	Acest criteriu se referă la dinamica naturală a biodiversității. Chiar dacă există o tendință de reducere a numărului de specii și habitate, aceasta trebuie să fie acceptată ca fiind inerentă în atingerea obiectivului integrității naturale a ecosistemului.	Schimbările naturale în biodiversitate vor fi acceptate. Tranziția de la erbivorele domestice la cele sălbatice ar trebui promovată în vederea menținerii biodiversității.
Procese naturale	100% din zonă (vezi Anexa III pentru explicarea proceselor naturale)	Trebuie să fie prezente pe întreaga suprafață a zonei (vezi Anexa III, pentru enumerarea și descrierea proceselor naturale)	Un plan clar de reconstrucție a proceselor naturale acolo unde este posibil, și de a le reabilita în totalitate în oricare din zonele unde expansiunea nucleului ar putea apărea în viitor.

ZONA TAMPON – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA DE TRANZIȚIE	ZONA DE TRANZIȚIE - criteriu adaptat contextului românesc
Suprafața minimă, cumulată, a zonelor nucleu și a zonelor tampon, ar trebui să nu fie mai mică de 8000 de hectare. Dacă nucleul depășește 8000 de hectare, zona tampon nu mai este necesară. În mod ideal, zonele nucleu și tampon combinate ar trebui să fie suficient de mari pentru a permite expansiunea zonei nucleu până la un obiectiv de cel puțin 10 000 de hectare.	Fără suprafață minimă, dar ca și obiectiv ar trebui să fie cel puțin un sfert din totalul zonelor nucleu/ tampon/ tranziție. Această zonă nu este obligatorie, dar în mod special recomandată.	Fără suprafață minimă, însă este recomandabil ca această zonă să aibă o suprafață de cel puțin un sfert din totalul zonelor nucleu – tampon – tranziție. Această zonă nu este obligatorie, dar în mod special recomandată.
Schimbările naturale în biodiversitate vor fi acceptate (natura stabilește ce se întâmplă cu biodiversitatea, nefiind necesară niciun fel de intervenție pentru păstrarea stării ecologice actuale). Activitățile umane se vor desfășura astfel încât să permită desfășurarea proceselor naturale.	O gamă completă de practici tradiționale ale managementului intervenției este permisă, dar lăsând locul managementului de non-intervenție acolo unde este posibil.	O gamă completă de practici tradiționale este permisă, lăsând însă loc și managementului de non-intervenție, acolo unde este posibil.
Un plan clar de reconstrucție a proceselor naturale, acolo unde este posibil, și de reabilitare totală a acestora, în oricare din zonele unde zonele nucleu s-ar putea extinde în viitor.	Reconstrucția/ resălbăticirea poate apărea aici, spre exemplu pentru acomodarea/ încorporarea răspândirii, migrării sau revărsării animalelor sălbatice din nucleu și zona tampon în această zonă.	Reconstrucția/resălbăticirea poate apărea, spre exemplu, pentru a permite răspândirea, migrația sau dispersia animalelor sălbatice din zona nucleu și zona tampon în această zonă.

CRITERIU	ZONA NUCLEU	ZONA NUCLEU – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA TAMPON ►►►
Așezări umane	Fără așezări permanente. Adăposturi temporare supuse reglementărilor. Fără alte structuri decât rămășițe arheologice nelocuibile.	Fără așezări umane sau construcții permanente. Adăposturi temporare supuse reglementărilor. Fără alte infrastructuri decât cele aparținând siturilor arheologice.	Fără așezări permanente noi. Adăposturi temporare pentru campare sau ascunzători supuse reglementărilor, și depinzând de mărimea zonelor nucleu și tampon. Pentru zone foarte întinse de 50.000 de hectare sau chiar mai mult, ar putea fi luate în considerare construcții temporare, dar doar în scop turistic, în cazul în care veniturile sunt indispensabile pentru finanțarea zonelor de sălbăticie; ar trebui folosite materiale locale și păstrată arhitectura locală, iar structurile bine camuflate în peisaj. Fără structuri permanente altele decât rămășițe arheologice nelocuibile.
Infrastructură	Fără infrastructură, cu un plan clar agreat pentru îndepărtarea infrastructurii existente în decurs de 5 ani (cu excepția locurilor tradiționale de adunare necesare populațiilor indigene pentru practicarea activităților tradiționale, spre exemplu mânărea turmelor de reni în ținuturile nordice etc.) Fără drumuri sau trasee. Potecile ar trebui să fie puțin bătătorite, fără sau cu marcaj minimal, excepție făcând cazul în care acestea sunt necesare pentru cerințele de conservare locală sau securitate publică. Fără garduri.	Fără infrastructură. Potecile ar trebui să fie puțin bătătorite, fără sau cu marcaj minim, excepție făcând cazul în care acestea sunt necesare pentru cerințele de conservare locală sau securitate publică. Fără garduri.	Fără infrastructură importantă, cu un plan clar stabilit pentru îndepărtarea infrastructurii existente în decurs de 10 ani. Fără drumuri sau trasee. Potecile ar trebui să fie puțin bătătorite, fără sau cu marcaj minimal, excepție făcând cazul în care acestea sunt necesare pentru cerințele de conservare locală sau securitate publică. Garduri temporare doar dacă sunt necesare reconstrucției/resălbățirii.

ZONA TAMPON – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA DE TRANZIȚIE	ZONA DE TRANZIȚIE - criteriu adaptat contextului românesc
Fără așezări umane sau construcții permanente noi. Adăposturi temporare pentru vizitatori sau observatoare supuse reglementărilor și depinzând de mărimea zonelor nucleu și tampon. Pentru zone foarte întinse, de mai mult de 50.000 de hectare, ar putea fi luate în considerare construcții temporare, însă doar în scop turistic. Ar trebui folosite materiale locale și păstrată arhitectura locală, iar structurile bine camuflate în peisaj.	Da, dar supuse controlului în cazul noilor planuri de dezvoltare pentru a conserva vizibilitatea valorilor din zonele nucleu/ tampon și a peisajului.	Da, dar supuse reglementărilor în cazul noilor planuri de dezvoltare, pentru a conserva vizibilitatea valorilor din zonele nucleu și tampon, dar și a peisajului.
Fără infrastructură importantă de transport și activități industriale de orice tip. Potecile ar trebui să fie puțin bătătorite, fără sau cu marcaj minim pentru turiști și localnici. Garduri temporare, doar dacă sunt necesare reconstrucției/ re-sălbățirii.	Fără planuri noi și consistente de dezvoltare care riscă menținerea fragmentării habitatelor sau perturbarea peisajului și a valorilor vizibilității, incluzând ferme eoliene, pârtii de schi, instalații industriale importante sau noi mari așezări. Îngrădirea este permisă, dar administrată în așa fel încât să permită procurarea hranei și alte nevoi de mobilitate ale animalelor sălbatice din zonele nucleu și tampon. Orice dezvoltare a facilităților pentru activitățile din zonele sălbatice ar trebui menținută la minim sub aspectul configurației și poziționată în așa fel încât să nu afecteze în viitor expansiunea potențială a zonelor de tranziție.	Fără inițiative de dezvoltare care riscă menținerea fragmentării habitatelor sau perturbarea peisajului, precum parcuri eoliene, pârtii de schi, instalații industriale sau noi așezări umane. Orice dezvoltare a facilităților pentru activitățile din zonele sălbatice ar trebui menținută la minim, să nu afecteze în viitor expansiunea potențială a zonelor de tranziție.

CRITERIU	ZONA NUCLEU	ZONA NUCLEU – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA TAMPON ►►►
Acces	Accesul liber permis publicului pe poteci (cu piciorul), cu opțiunea controlului din partea managementului local pentru a reduce la minim impactul negativ asupra biodiversității, proceselor naturale și peisajului. Dar ca și regulă generală, permiterea accesului cu piciorul și în afara potecilor marcate. Nu este permis accesul vehiculelor cu roți sau motorizate, cu excepția celor care servesc în procesul de reconstrucție în planul de management. Accesul cu caii este permis, dar cu restricții. Câinii de vânătoare la goană sunt permiși în zonele nucleu și tampon.	Accesul liber permis publicului pe poteci (cu piciorul), cu acordul managerului zonei, pentru a reduce la minim impactul negativ asupra biodiversității, proceselor naturale și peisajului. Nu este permis accesul vehiculelor cu excepția celor care servesc în procesul de reconstrucție, conform planului de management. Accesul cu caii este permis, dar cu restricții.	Accesul liber permis publicului pe poteci (cu piciorul), cu opțiunea controlului din partea managementului local pentru a reduce la minim impactul negativ asupra biodiversității, proceselor naturale și peisajului. Dar ca și regulă generală, permiterea accesului cu piciorul și în afara potecilor marcate. Vehiculele cu roți sau motorizate au accesul permis dar sub strictă reglementare și doar pe trasee destinate acestora. Călăria cu restricții.
Colectarea fructelor de pădure, a nucilor, a ciupercilor etc.	Nu este permisă, cu excepția acordurilor speciale pentru subzistența populațiilor indigene de bună credință din țările nordice, pentru consumul vizitatorilor în timpul vizitelor și pentru consumul comunităților locale, dar nu pentru vânzare. În niciun caz în urma acestor acțiuni nu trebuie să existe impact semnificativ asupra biodiversității.	Nu este permisă, cu excepția membrilor comunităților locale, pentru consum propriu, pentru consumul vizitatorilor în timpul vizitelor, însă nu pentru vânzare. În niciun caz în urma acestor acțiuni nu trebuie să existe impact semnificativ asupra biodiversității.	Permisă, dar doar pentru consumul vizitatorilor în momentul vizitei și pentru comunitățile locale pentru subzistență și vânzare. Trebuie să existe o politică clară de eliminare treptată a colectării produselor în scopul vânzării acestora din zonele care se vor transforma în viitor în zone nucleu. În niciun caz nu trebuie să existe impact semnificativ asupra biodiversității.

ZONA TAMPON – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA DE TRANZIȚIE	ZONA DE TRANZIȚIE - criteriu adaptat contextului românesc
Accesul liber permis publicului pe poteci (cu piciorul), cu acordul managerului zonei, pentru a reduce la minim impactul negativ asupra biodiversității, proceselor naturale și peisajului. Vehiculele au accesul permis, dar sub strictă reglementare și doar pe trasee destinate acestora. Călăria este permisă, cu restricții	Liber acces publicului. Accesul cu vehicule cu roți sau motorizate este posibil, dar cu anumite restricții.	Liber acces publicului. Accesul cu vehicule este posibil, dar cu anumite restricții.
Permisă, dar doar pentru consumul vizitatorilor în momentul vizitei și pentru comunitățile locale pentru subzistență și vânzare. Trebuie să existe o politică clară de eliminare treptată a colectării produselor, în scopul vânzării acestora, din zonele care se vor transforma în viitor în zone nucleu. În niciun caz nu trebuie să existe impact semnificativ asupra biodiversității.	Permisă, cu condiția respectării principiilor managementului sustenabil.	Permisă, cu condiția respectării principiilor managementului sustenabil.

CRITERIU	ZONA NUCLEU	ZONA NUCLEU – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA TAMPON ►►►
Pășunatul animalelor	Nu este permis, doar în circumstanțe excepționale pentru populațiile indigene de bună credință (din țările nordice) sau pentru subzistență dacă este dovedit necesar, în ultimul caz aplicându-se un plan clar de eliminare treptată a acestei activități într-un cadru de timp bine determinat (maxim 10 ani), de îndată ce o altă sursă de venit este disponibilă. Între timp, ar trebui administrat în așa fel încât să permită sustenabilitatea habitatelor mixte incluzând regenerarea naturală și copacii tineri. În niciun caz nu trebuie să existe impact semnificativ asupra biodiversității. Nu se va permite o capacitate suplimentară de pășunat.	Nu este permis, doar în circumstanțe excepționale, pentru comunități locale, pentru subzistență, când nu există alternative. Între timp, pajiștile vor fi administrate în așa fel încât să permită sustenabilitatea habitatelor mozaicate, incluzând regenerarea naturală și păstrarea arborilor. În niciun caz nu trebuie să existe impact semnificativ asupra biodiversității. Nu se va permite pășunatul peste capacitatea de suport.	Pășunatul animalelor domestice este permis doar în circumstanțe excepționale, administrat îndeaproape cu densități foarte mici, pentru hrănirea animalelor din comunitățile locale. În niciun caz nu trebuie să existe impact semnificativ asupra biodiversității. Nu se va permite o capacitate suplimentară de pășunat, și trebuie să existe planuri cu structuri de timp bine definite în vederea eliminării treptate a acestor acțiuni din zonele care au potențial de extindere spre caracterul de zonă nucleu.
Managementul pădurii/ Silvicultură	Nu este permis.	Nu este permis.	Permis, dar cu mari restricții, sub o schemă funcțională de certificare, și cu planuri cu structuri de timp bine definite în vederea eliminării treptate a acestor acțiuni din zonele care au potențial de extindere spre caracterul de zonă nucleu. Orice tăiere este permisă doar pentru specimene individuale în zone specificate anterior, cu cioturile tăiate până la nivelul solului. Nu sunt permise plantațiile forestiere sau replantarea arborilor, iar dacă acest lucru nu poate fi evitat, ar trebui să fie replantate doar specii indigene. Nu este permisă construirea de noi drumuri sau trasee.

ZONA TAMPON – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA DE TRANZIȚIE	ZONA DE TRANZIȚIE - criteriu adaptat contextului românesc
Nu este permis, cu excepția animalelor domestice aparținând comunităților locale. În niciun caz nu trebuie să existe impact semnificativ asupra biodiversității. Nu se va permite pășunatul peste capacitatea de suport, și trebuie să existe planuri bine definite, în vederea eliminării treptate a acestor acțiuni din zonele care au potențial de extindere spre caracterul de zonă nucleu.	Permis, dar supus controlului densității, bazat pe principiile sustenabilității.	Permis, dar supus controlului densității, bazat pe principiile sustenabilității.
Permis, dar cu mari restricții impuse de categoria de la T1 la T4, păduri cu funcții speciale pentru protecție, și cu planuri bine definite în vederea eliminării treptate a acestor acțiuni din zonele care au potențial de extindere spre caracterul de zonă nucleu și/sau desemnare de coridoare ecologice. Plantațiile sunt permise doar în situația completării regenerării naturale și doar cu specii din tipul natural fundamental de pădure și doar de proveniență locală. Nu este permisă construirea de noi drumuri forestiere.	Permis, dar sub o schemă funcțională de certificare. Nu sunt permise tăieri excesive într-o zonă restrânsă (spre exemplu un hectar), doar dacă acest lucru este necesar pentru înlocuirea speciilor invazive cu specii autohtone sau pentru managementul focului și al dăunătorilor (incluzând gândacii de scoarță). Nu sunt permise noile plantații forestiere, ci se mizează pe regenerarea naturală acolo unde este posibil.	Permis, dar cu restricții, care țin de valorile ecologice, sociale și culturale asociate (arbori pentru biodiversitate, lemn mort, servicii de mediu, etc.). Nu este permisă schimbarea tipului natural fundamental de pădure.

CRITERIU	ZONA NUCLEU	ZONA NUCLEU – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA TAMPON ►►►
Colectarea lemnului mort	Nu este permisă, cu excepția acordurilor speciale pentru populațiile indigene de bună credință și pentru uzul în scopuri turistice, dacă acest lucru este permis prin planurile locale de management, doar pentru subzistență și nu în scopul vânzării. În ambele cazuri, nu trebuie să existe impact semnificativ asupra biodiversității, și un plan trebuie să fie conceput pentru eliminarea treptată în decurs de 5 ani, acolo unde alternative de venit sunt disponibile.	Nu este permisă.	Foarte restrictivă, doar pentru subzistență și în scop turistic.
Managementul cinegetic și pescuit	Nu este permis, în afara acordurilor excepționale sub legislația existentă privind sălbăticia, în țările nordice doar pentru subzistență și nu pentru vânzare, atât timp cât nu există impact semnificativ asupra biodiversității sau populației de animale sălbatice sau comportamentului pentru turism – în ultimul caz specificat, cu reglementări prin planuri de management. Nu este permisă repopularea decât pentru scopuri de reconstrucție.	Nu este permis.	Nu este permis, în afara acordurilor excepționale sub legislația existentă privind sălbăticia, în țările nordice doar pentru subzistență, atât timp cât nu există impact semnificativ asupra biodiversității sau populației de animale sălbatice sau comportamentului pentru turism – în ultimul caz specificat, cu reglementări prin planuri de management. Nu este permisă repopularea decât pentru scopuri de reconstrucție. Orice măsuri de management ar trebui să înceteze în decurs de 10 ani.
Agricultură	Nu este permisă.	Nu este permisă, decât cu excepții în cazul pășunatului (vezi criteriul legat de pășunat).	Nu este permisă.
Cercetare	Este permisă sub reglementarea planurilor de management, cu impact vizual minim și fără impact ecologic.	Este permisă sub reglementarea planurilor de management, cu impact cvasi minim și fără impact ecologic.	Este permisă, dar cu impact minim vizual sau ecologic, reglementat de planuri de management.

ZONA TAMPON – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA DE TRANZIȚIE	ZONA DE TRANZIȚIE - criteriu adaptat contextului românesc
Permisă, dar cu restricții (cu condiția păstrării unei cantități suficiente pentru conservarea speciilor și habitatelor).	Permisă, dar cu anumite restricții.	Permisă, dar cu anumite restricții (cu condiția păstrării unei cantități suficiente pentru conservarea speciilor și habitatelor).
Nu este permis. Este permisă repopularea doar dacă se face cu scopul reconstrucției ecologice.	Permis sub reguli stricte, doar dacă animalele sălbatice/ numărul de specii permit acest lucru.	Permis sub reguli stricte, doar dacă animalele sălbatice/ numărul de specii permit acest lucru. Nu este permisă repopularea decât pentru scopuri de reconstrucție.
Nu este permisă, decât cu excepții în cazul pășunatului (vezi punctul 8) și al managementului tradițional al fânețelor realizat de către membrii comunităților locale.	Agricultura este permisă. Agricultura tradițională și organică acolo unde este posibil.	Agricultura este permisă. Agricultură tradițională și organică acolo unde este posibil.
Este permisă, dar cu impact minim vizual sau ecologic, reglementat de planuri de management.	Este permisă.	Este permisă.

CRITERIU	ZONA NUCLEU	ZONA NUCLEU – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA TAMPON ►►►
Reconstrucție/ resălbăticire	Este recomandată asistența umană acolo unde este necesar pentru susținerea proceselor naturale, spre exemplu acolo unde sursele de semințe naturale nu există sau este necesar drenajul artificial, folosind surse alternative de semințe sau plante din cea mai apropiată zonă geografică unde acestea sunt disponibile. Intervenția umană este de asemenea permisă pentru îndepărtarea infrastructurii umane (construcții, garduri, drumuri, trasee etc). Este permisă pentru a include reintroducerea animalelor sălbatice și repopularea folosind doar specii indigene, și pentru hrănirea suplimentară a necrofagilor (acolo unde este legal) până când efectivele ating capacitatea potrivită. Acest gen de activități trebuie să fie bazate pe considerații științifice și specifice fiecărui loc. Nu este permisă plantarea copacilor în stilul managementului forestier (fără rânduri, fără fertilizatori sau pesticide). Va fi urmată de managementul non-intervenției.	Intervenția umană este permisă pentru îndepărtarea infrastructurii umane (construcții, garduri, drumuri, trasee, diguri, etc.) neutilizate sau abandonate. Acest gen de activități trebuie să fie bazate pe considerații științifice și specifice fiecărui loc.	Obiectivul este ca o proporție substanțială a zonelor tampon să fie încorporată în zona nucleu, prin reconstrucție ecologică/ resălbăticire (acesta poate fi un proces fie natural, fie cu asistență umană acolo unde este necesar). Includerea repopulării cu animale sălbatice acolo unde este necesar și hrănirea suplimentară a necrofagilor (acolo unde este legal) până când efectivele ating capacitatea potrivită, folosind doar specii indigene. Nu este permisă plantarea arborilor în stilul managementului forestier (fără rânduri, fără fertilizatori sau pesticide). Poate fi permisă sacrificarea limitată a anumitor specii (spre exemplu cerb) acolo unde efectivele depășesc capacitatea terenului de a le susține și ar conduce la slăbirea semnificativă a reconstrucției ecologice. Cu toate acestea, în decurs de 5 ani trebuie găsite alternative sustenabile pentru managementul zonelor de tranziție și a suprafețelor adiacente. Va fi urmată, acolo unde este posibil, de managementul non-intervenției.

ZONA TAMPON – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA DE TRANZIȚIE	ZONA DE TRANZIȚIE - criteriu adaptat contextului românesc
Obiectivul este ca o proporție substanțială a zonelor tampon să fie încorporată în zona nucleu, prin re-construcție ecologică / re-sălbăticire (acesta poate fi un proces fie natural, fie cu asistență umană acolo unde este necesar). Includerea repopulării cu animale sălbatice acolo unde este necesar și hrănirea suplimentară a necrofagilor (acolo unde este legal) până când efectivele ating capacitatea potrivită, folosind doar specii indigene. Intervenția umană este de asemenea permisă pentru îndepărtarea infrastructurii umane (construcții, garduri, drumuri, trasee, etc.) neutilizate sau abandonate. Va fi urmată, acolo unde este posibil, de managementul non-intervențional.	Este permisă. Reintroducerea animalelor sălbatice și repopularea acolo unde este necesar. Nu este permisă plantarea copacilor în stilul managementului forestier (fără rânduri, fără fertilizatori sau pesticide). Sacrificarea este permisă acolo unde aceasta se impune în mod strict și nu este posibilă din zonele adiacente.	Este permisă. Reintroducerea și repopularea animalelor sălbatice, acolo unde este necesar.

CRITERIU	ZONA NUCLEU	ZONA NUCLEU – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA TAMPON ►►►
Turism și recreere	Sunt permise activitățile unde nu sunt necesare construcțiile. Camparea, canotajul, alpinismul, schi fond sub reglementări clare de a nu lăsa urme și sub restricții spațiale. Nu ar trebui să existe impact ecologic.	Sunt permise activitățile care nu necesită infrastructură și care folosesc mijloace nemo-torizate, cu reglementări clare pentru ca impactul să fie minim și, dacă este necesar, cu restricții de zonare.	Camparea, canotajul, alpinismul, schi fond sub reglementări clare de a nu lăsa urme și sub restricții spațiale. Observarea animalelor sălbatice din ascunzători temporare și hrănitori, conform planului local de management. Toate activitățile din natură vor fi supuse restricțiilor spațiale și reglementărilor de tipul – nu lăsa urme. Orice construcție nouă ar trebui să fie doar în scop ecoturistic, temporar, cu impact vizual minim și strict controlată, în combinație cu alte activități asociate.
Managementul peisajului	Trebuie să existe o percepție completă a atmosferei sălbatice, fără caracteristici artificiale în peisaj și cu minimă intruziune auditivă. Ca și regulă generală, atunci când ne aflăm într-o zonă nucleu, doar zonele nucleu sau tampon trebuie să fie vizibile.	Trebuie să existe o percepție completă a caracterului de sălbăticie, fără elemente antropice în peisaj și cu minimă intruziune auditivă. Ca regulă generală, atunci când ne aflăm într-o zonă nucleu, doar zonele nucleu sau tampon trebuie să fie vizibile.	Trebuie să existe o percepție completă a atmosferei sălbatice, fără caracteristici artificiale în peisaj și cu minimă intruziune auditivă. Ca și regulă generală, atunci când ne aflăm într-o zonă tampon, doar zonele tampon sau de tranziție trebuie să fie vizibile.
Controlul focului	Este permis doar dacă este necesar (spre exemplu pentru securitatea publică) și focul nu este parte din procesele naturale, și apoi prin incendieri controlate mai curând decât prin tăieri.	Sunt invasive intervențiile pentru stingerea incendiilor. Utilizarea focului este interzisă.	Este permis doar dacă este necesar (spre exemplu pentru securitatea publică) și focul nu este parte din procesele naturale, și apoi prin incendieri controlate mai curând decât prin tăieri. Controlul focului prin restabilirea vegetației indigene rezistente la foc și prin pășunatul erbivorelor sălbatice, acolo unde este posibil de a fi explorat și promovat.

ZONA TAMPON – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA DE TRANZIȚIE	ZONA DE TRANZIȚIE - criteriu adaptat contextului românesc
Observarea animalelor sălbatice din ascunzători temporare și hrănitori, conform planului local de management. Toate activitățile din natură vor fi supuse unor restricții spațiale și reglementări, cu scopul de a avea un impact minim. Orice infrastructură nouă ar trebui să fie realizată doar dacă servesc programelor ecoturistice, cu caracter temporar, cu impact vizual minim și strict controlată, în combinație cu alte activități asociate.	Este permis. De asemenea, este permisă construcția de hoteluri și clădiri destinate cazării turiștilor, acolo unde este posibil cu accentul pe promovarea și răspândirea largă a beneficiilor în rândul comunităților locale. Toate activitățile din natură vor fi supuse restricțiilor spațiale și reglementărilor de tipul – nu lăsa urme.	Este permis. De asemenea, este permisă amenajarea de spații de cazare, cu condiția integrării lor în peisajul natural, iar acolo unde este posibil cu punerea accentului pe promovarea și răspândirea largă a beneficiilor în rândul comunităților locale. Toate activitățile din natură vor fi supuse unor restricții spațiale și reglementări, cu scopul de a avea un impact minim.
Trebuie să existe o percepție completă a caracterului de sălbăticie, fără elemente antropice în peisaj și cu minimă intruziune auditivă.	Managementul peisajului așa cum este descris mai sus.	Managementul peisajului așa cum este descris mai sus.
Sunt permise intervențiile pentru stingerea incendiilor. Utilizarea focului este interzisă.	Este permis – folosirea zonei pentru controlul general al incendiului, dar cu impactul asupra peisajului redus la minim prin planul de management. Controlul focului prin restabilirea vegetației indigene rezistente la foc și prin pășunatul erbivorelor sălbatice, acolo unde este posibil de a fi explorat și promovat.	Sunt permise măsuri de management pentru prevenirea și stingerea incendiilor (linii somiere), dar cu impact asupra peisajului redus la minim, conform planului de management.

CRITERIU	ZONA NUCLEU	ZONA NUCLEU – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA TAMPON ►►►
Controlul dăunătorilor	Nu este permis.	Nu este permis.	Este permis doar controlul non-extractiv și non-chimic (spre exemplu capcane pentru gândacii de scoarță).
Controlul speciilor invazive	Speciile invazive vor fi îndepărtate ca parte a reconstrucției/ resălbățicirii dacă acest proces se află în stadii incipiente sau este posibilă îndepărtarea acestora.	Speciile invazive nu sunt prezente.	Speciile invazive vor fi îndepărtate ca parte a reconstrucției/ resălbățicirii dacă acest proces se află în stadii incipiente sau este posibilă îndepărtarea acestora.

EXERCIȚIU

În cadrul acestui exercițiu ești rugat să identifici și să descrii cel puțin trei diferențe de abordare a criteriilor de desemnare a zonelor de sălbăticie, comparând cele două seturi de criterii, cel agreat la nivel european și cel adaptat contextului românesc.

Te rugăm să treci diferențele identificate în tabelul de mai jos.

CRITERIU	VERSIUNEA EUROPEANĂ	ADAPTAREA ROMÂNEASCĂ

GLOSAR DE TERMENI

În această secțiune aveți la dispoziție un glosar de termeni care au legătură cu conceptul de sălbăticie

Termen	Definiție / explicație
Arie protejată	Arie naturală protejată – "zonă terestră și/sau acvatică în care există specii de plante și animale sălbatice, elemente și formațiuni biogeografice, peisagistice, geologice, paleontologice, speologice sau de altă natură, cu valoare ecologică, științifică ori culturală deosebită, care are un regim special de protecție și conservare, stabilit conform prevederilor legale." ⁹
Administratori de arii protejate	Custozi și echipe de administrație care – în baza contractelor încheiate cu autoritatea centrală de mediu – au responsabilitatea de a planifica și de a implementa și/sau de a coordona implementarea măsurilor de management din arii protejate, măsuri menite să asigure menținerea biodiversității și realizarea obiectivelor de management ale acestor arii.
Dezvoltare durabilă	Dezvoltarea durabilă – urmărește satisfacerea nevoilor prezente ale societății fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi ¹⁰ .
Factori interesați	Persoane fizice sau juridice (organizații, instituții) sau grupuri fără personalitate juridică ce au un interes sau sunt afectate direct sau indirect și/sau care pot influența sau pot fi influențate de decizii și acțiuni de management legate de un anumit domeniu.
Faună	Totalitatea speciilor de animale dintr-o anumită regiune, dintr-o anumită perioadă sau dintr-un anumit ecosistem ¹¹ .

9) Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 49/2011

10) Conform definiției date de Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare din cadrul Organizației Națiunilor Unite (1986)

11) I. Câmpeanu, C. Marinescu (coord.) - Enciclopedia Universală Britanică, vol 6. Editura Litera București. 2010.

ZONA TAMPON – criteriu adaptat contextului românesc	ZONA DE TRANZIȚIE	ZONA DE TRANZIȚIE - criteriu adaptat contextului românesc
Este permis doar controlul non-extractiv și non-chimic (spre exemplu capcane pentru gândacii de scoarță – curse feromonale și colectare mecanică de ponte de <i>Lymatria</i>)	Este permis doar controlul non-chimic.	Este permis doar controlul non-chimic (inclusiv tăieri accidentale pentru controlul infestării cu ipide).
În cazul prezenței de specii invazive trebuie să existe un plan bine stabilit care să urmărească îndepărtarea lor, ca parte a reconstrucției ecologice/re-sălbăticitiei.	Speciile invazive vor fi îndepărtate acolo unde amenință să se extindă în zone nucleu sau tampon. Totuși, zona de tranziție permite utilizarea diversificată a terenului, cuprinzând aici și plantațiile forestiere și arboricultura.	În cazul prezenței de specii invazive trebuie să existe un plan bine stabilit care să urmărească îndepărtarea lor, ca măsură preventivă pentru evitarea extinderii lor către zonele de tampon și nucleu.

Termen	Definiție / explicație
Situri Natura 2000	Arii protejate de interes comunitar desemnate în urma aderării la Uniunea Europeană, ca și situri de protecție specială avifaunistică (SPA), stabilite în conformitate cu prevederile Directivei 79/409/CEE privind conservarea păsărilor sălbatice și situri de interes comunitar (SCI) desemnate conform Directivei 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale, a faunei și florei sălbatice; Arii protejate care contribuie semnificativ la menținerea ori restaurarea la o stare de conservare favorabilă a habitatelor naturale sau a speciilor de interes comunitar și care contribuie semnificativ la coerența rețelei „Natura 2000” și/sau contribuie semnificativ la menținerea diversității biologice în regiunea ori regiunile biogeografice respective.
Valoare	În sensul prezentului curs se utilizează pentru a indica valoarea în ansamblu a resursei naturale, respectiv valoarea economică (directă și indirectă), valoarea socială și valoarea ecologică sau naturală (numită în mod curent ”de mediu”), adică toate valorile care contribuie la realizarea mediului[1] nostru de viață.
Proces natural	Un proces care există sau este produs de natură; produs de acțiunea forțelor naturale;
Prădător	(Animal carnivor) care își urmărește și capturează prada (vie);
Necrofag	(Animal) care se hrănește cu cadavre;
Dăunător	Organism animal sau vegetal care atacă plante, culturi agricole sau animale, provocând pagube;
Plantă invazivă	Specie de plantă introdusă într-o arie, alta decât cea de origine, în care aceasta este capabilă să se reproducă prolific;
Zonă nucleu	Zona nucleu este parte componentă a conceptului de zonă de sălbăticie, fiind zona cu cea mai evidentă caracteristică de sălbăticie, cu impact antropic minim și guvernată de procese naturale;
Zonă tampon	Este parte componentă a zonării sălbatice și reprezintă zona cu un impact și prezență umană cu caracter redus, care înconjoară și protejează zona nucleu. Accentul în zona tampon trebuie pus pe reconstrucția ecologică/resălbăticitia habitatelor și proceselor naturale, acolo unde ele sunt posibile, urmărind dezafectarea treptată a clădirilor, infrastructurii și a activităților cu impact ridicat, pe o perioadă de 10 ani.

Termen	Definiție / explicație
Zonă de tranziție	Este o zonă unde anumite tipuri de activități antropice sunt permise, însă controlate printr-un management care să prevină dezvoltarea de infrastructură majoră, precum centrale eoliene, tăieri la ras pe suprafețe extinse sau defrișări, care ar putea altera în mod semnificativ peisajul sau mediul natural. Anumite măsuri de control al ipidelor sau al incendiilor ar putea fi luate în această zonă, deși, dacă este posibil, măsurile cu impact mai ridicat ar trebui să fie luate dincolo de această zonă de tranziție, în zona cu uz deplin „comercial”. În zona de tranziție este posibilă exploatarea sustenabilă a lemnului, a vânatului (pescuit și vânătoare) și a plantelor (fructe, plante medicinale sau ciuperci), precum și agricultura organică.
Coridor ecologic	Zonă naturală sau amenajată care asigură cerințele de deplasare, reproducere, hrănire și refugiu pentru speciile sălbatice terestre și acvatice și în care se aplică unele măsuri de protecție/conservare.
Habitat natural	Arie terestră, acvatică sau subterană, în stare naturală sau seminaturală, ce se diferențiază prin caracteristici geografice, abiotice și biotice.
Antropic	Determinat de acțiunea omului;
Reconstrucție ecologică	Restabilirea condițiilor naturale, în situațiile în care impactul uman a dus la pierderea habitatelor naturale a organismelor;
Resălbăticire	Reintroducerea de specii de plante sau/și animale sălbatice în mediul lor natural sau într-un habitat asemănător celui natural; readucerea unei suprafețe de teren la starea ei naturală;
Migrație	Deplasare în masă a unor animale dintr-o regiune într-alta, în vederea reproducerii, a căutării de hrană etc.;
Dispersie	Când indivizii (plante sau animale) se mișcă din locul unde s-au născut spre zone de împerechere sau noi teritorii;
Infrastructură	Ansamblul elementelor care constituie baza tehnico-materială a unei societăți;
Peisaj	O suprafață de teren cu caracteristici distincte, care a rezultat în urma interacțiunii factorilor naturali și ai celor sociali, fiind supusă în permanență modelărilor naturale și socio-culturale;
Impact (semnificativ)	Efectele asupra mediului determinate ca fiind importante prin aplicarea criteriilor referitoare la dimensiunea, amplasarea și caracteristicile proiectului, sau referitoare la caracteristicile anumitor planuri și programe avându-se în vedere calitatea preconizată a factorilor de mediu;
Management sustenabil (sustenabilitate)	Aplicarea de practici sustenabile în domeniile: afacerilor, agriculturii, societății, mediului și vieții personale, gestionându-le în așa fel încât să beneficieze generațiilor prezente și viitoare;
Capacitate de suport	Numărul maxim de organisme dintr-o specie anume, care poate fi suportat indefinit într-un anumit tip de mediu;
Lemn mort	Arbori (sau părți de arbori), în declin sau inactivi din punct de vedere fiziologic, căzuți sau pe picior, atacați de insecte, ciuperci, organisme descompunătoare, etc.; materialul lemnos de extras cu ocazia lucrărilor de igienă și materialul lemnos nevalorificabil rezultat din arborii putregăioși;
Regenerare naturală	Se referă la procesul natural prin care plantele sunt înlocuite sau se restabilesc singure;
Silvicultură	Știință care se ocupă cu studiul culturii, amenajării și exploatarea pădurilor; ramură a economiei forestiere care, cuprinde amenajarea și protecția patrimoniului forestier, asigurând materia primă pentru industria forestieră;
Plantații	Totalitatea plantelor cultivate după o anumită metodă pe un teren amenajat în acest scop; teren pe care au fost plantați pomi fructiferi, arbori, arbuști etc.;
Păduri din categoria T1/ din grupa funcțională T1	Păduri cu funcții speciale de protecție (păduri de interes științific și de protecție a genofondului și ecofondului forestier, păduri pentru protecția apelor și solului, etc.);

Termen	Definiție / explicație
Păduri din categoria T4/ din grupa funcțională T4	Păduri cu funcții speciale de protecție, pentru care sunt admise pe lângă tratamentele de grădinărit și cvazi-grădinărit și alte tratamente cu impunerea unor restricții speciale;
Tratament silvic	Termen silvic care definește în cadrul fiecărui regim, sistemul detaliat prin care este îndrumat fiecare arboret și ansamblul de arboret în vederea realizării obiectivelor de gospodărire; în sens restrâns tratamentul se referă la modul special cum se face exploatarea și se asigură regenerarea unei noi păduri în cadrul aceluiași regim, în vederea realizării atingerii țelurilor fixate; în sens larg tratamentul include întregul complex de măsuri silvotehnice prin care pădurea este îndrumată de la întemeiere până la exploatare și regenerare, în conformitate cu structura și țelurile fixate.
Tratamentul de grădinărit	Constă în rădarea continuă și selectivă a arboretului, prin recoltarea din anumite puncte a câte unui arbore sau grupe mici de arbori deveniți exploatabili sau a căror menținere nu mai este necesară, regenerarea golurilor rămase realizându-se tot în mod continuu, din sămânță, sub masiv, în cadrul unor arborete a căror structură trebuie permanent îndrumată spre cea pluriennă de tip grădinărit;
Tratamentul de cvasigrădinărit	Constă în tăieri repetate într-o perioadă mai lungă de timp, prin care se obține regenerare sub masiv. Prin aplicarea acestui tip de tratament se urmărește menținerea permanentă și exercitarea continuă și în mod corespunzător a funcțiilor de protecție și producție atribuite arboretelor respective. Intervențiile vizează punerea în lumină a semințșurilor valoroase existente, dar și declanșarea procesului de regenerare în puncte noi;
Servicii de mediu	Reprezintă beneficiile importante pentru umanitate aduse de buna funcționare a ecosistemelor, în special producerea de oxigen, formarea solurilor sau purificarea apei;
Management cinegetic	Managementul cinegetic asigură viabilitatea faunei sălbatice cu scopul obținerii cantității maxime de efective de interes cinegetic. În același timp, managementul cinegetic menține o populație stabilă de faună sălbatică, care poate asigura perpetuarea speciilor;
Reintroducere de specii	Introducerea deliberată în sălbăticie a unei specii care provine din captivitate sau este relocalată din alte zone unde specia a supraviețuit. O specie care are nevoie de reintroducere este în general una a cărei existență a fost amenințată sau este periclitată în sălbăticie. De asemenea reintroducerea unei specii poate fi făcută și cu scopul de a controla dăunătorii;
Ecoturism	Este o formă de turism în care principala motivație a turistului este observarea și aprecierea naturii și a tradițiilor locale legate de natură și care trebuie să îndeplinească următoarele condiții: conservarea și protejarea naturii, folosirea resurselor umane locale, caracter educativ, respect pentru natură – conștientizarea turiștilor și a comunităților locale, impactul negativ minim asupra mediului natural și socio-cultural;
Linii somiere	Reprezintă un spațiu deschis, fără vegetație lemnoasă, care acționează ca o barieră împotriva incendiilor de pădure sau de vegetație arbustivă.
Gândaci de scoarță	Sunt insecte de mici dimensiuni, care rod scoarța arborilor, creând tunele sub aceasta, putând cauza moartea arborelui „infestat”;
Ipidae	Este o familie de gândaci de scoarță, care are efecte distrugătoare asupra pădurilor de producție;
Lymantria	Este un gen de molii din subfamilia Lymantriinae, familia Lymantriidae, a căror omizi au un efect de defoliere asupra arborilor;
Tăieri accidentale	Sunt tăieri rezultate în urma calamităților (doborâturi de vânt, rupturi de zăpadă, uscări de arbori în masă) și din defrișări de pădure legal aprobate;

Termen	Definiție / explicație
Management non-intervenție	Este o abordare care nu implică nicio acțiune de management din partea omului, permițând proceselor naturale să determine forma și distribuția habitatelor și speciilor naturale, fără o întrerupere artificială a succesiunii vegetației;
Fragmentarea habitatelor	Este un fenomen care implică alterarea habitatelor, rezultând o separare spațială a continuității lor precedente;
Specii autohtone/indigene	Specii originare dintr-o anumită regiune sau specifice unei anumite regiuni;
Specii alohtone/invazive	Specii originare din alte regiuni geografice;

Lecția 3. IDENTIFICAREA ZONELOR DE SĂLBĂTICIE

SECȚIUNEA I. STRUCTURA ZONELOR DE SĂLBĂTICIE

Zonele de sălbăticie sunt considerate ca fiind dispuse într-un continuum, un gradient de la sălbăticie completă, unde procesele naturale își urmează cursul în mod natural, la zone ce prezintă o influență antropică în creștere și sunt controlate din ce în ce mai mult de componenta antropică.

Prin lipsa sau prezența redusă a artefactelor umane, zonele de sălbăticie se identifică cu segmentul cel mai valoros al patrimoniului natural: acela al naturii nemodificate. Dacă ar fi să identificăm locul zonelor de sălbăticie pe un gradient de naturalitate, precum cel propus de Machado (2004), acestea ar ocupa primele poziții, corespunzătoare sistemelor naturale virgine, sistemelor naturale și a celor sub-naturale (vezi și Tabelul X). Mai precis, zonele de sălbăticie corespund acelor ecosisteme dominate de componentele biologice native, în care elementele exotice lipsesc sau au un impact redus, în care poluanții lipsesc sau prezența lor este nesemnificativă, singura sursă de energie este cea naturală (solară), alterările fizice lipsesc sau sunt irelevante, nivelul de fragmentare este nesemnificativ iar corpurile de apă sunt în stare naturală, cu curgere liberă iar eventualele utilizări ale apei sunt nesemnificative.

Tabelul X Zonele de sălbăticie corespund principalelor clase ale indexului de naturalitate

		Zone de sălbăticie	Zone sălbatice	Coridoare ecologice	Arii naturale protejate
Antropic ← → Natural	Sisteme natural virgine	X			X
	Sisteme naturale	X	X	X	X
	Sisteme sub-naturale	X	X	X	X
	Sisteme cvazi-naturale		X	X	X
	Sisteme semi-naturale			X	X
	Sisteme culturale auto-întreținute			X	X
	Sisteme culturale asistate			X	X
	Sisteme asupra cărora s-a intervenit puternic			X	X
	Sisteme semi-transformate			X	X
	Sisteme transformate			X	X
	Sisteme artificiale			X	X

În mod convențional, în centrul zonelor de sălbăticie se desemnează zonele nucleu, reprezentând acele teritorii care pot fi considerate „de sălbăticie totală” (Carver & Fritz, 2016). Vezi Lecția 1 pentru criteriile de desemnare a zonelor nucleu, zonelor tampon și a zonelor de tranziție.

Din punct de vedere al biodiversității, zona trebuie să aibă o dinamică naturală a biocenozelor, chiar dacă acest lucru implică dispariția unor specii sau habitate, aplicându-se în acest mod un tip de management non-intervenție. Dacă

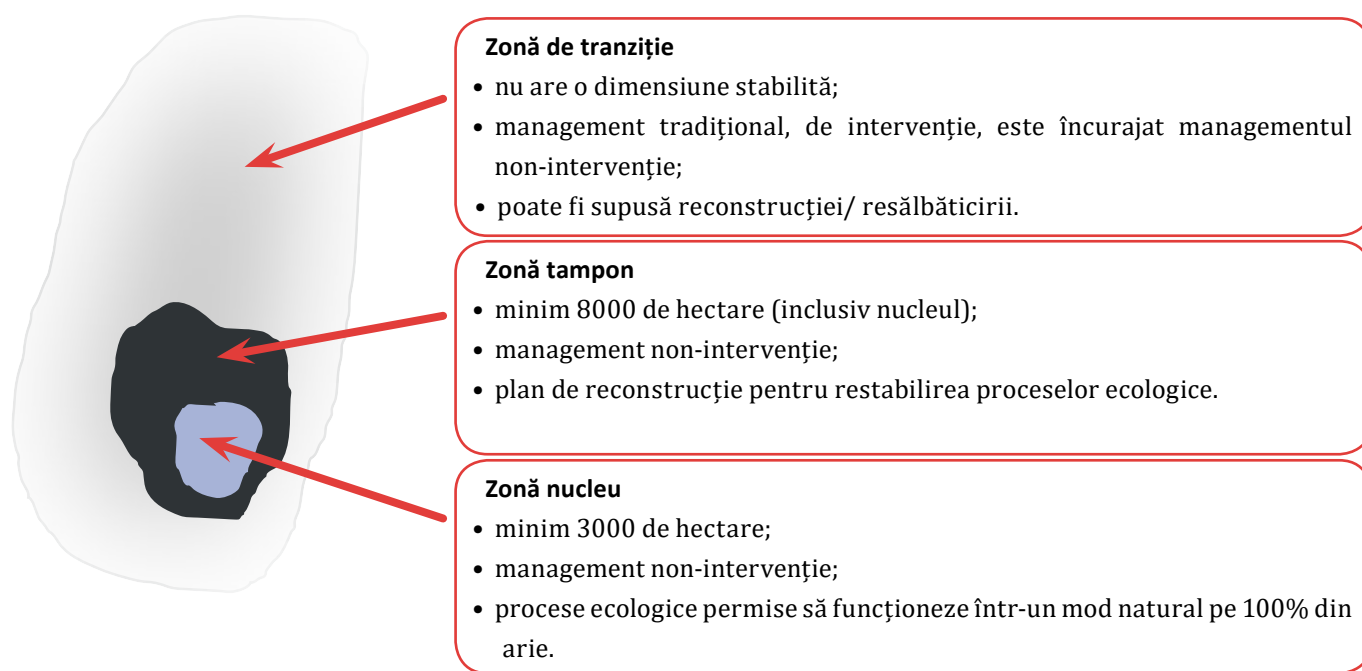
sistemele ecologice existente în acea arie sunt capabile de a susține o rețea trofică integrală în mod natural, fără vreo intervenție antropică, zona poate fi declarată ca zonă nucleu. O zonă nucleu de sălbăticie trebuie să fie capabilă de a susține procesele naturale, produse de interacțiunile dintre componentele biotice (rețeaua trofică) și componentele abiotice (hidrologice, geologice, geomorfologice, pedologice) pe 100% din suprafața acesteia (European Commission, 2013).

În jurul nucleelor de sălbăticie se desemnează zonele tampon. Acestea au un criteriu de suprafață minimă de 8.000 de hectare, incluzând zona de nucleu. Dacă nucleul depășește 8.000 ha, zona tampon nu mai este necesară. Zona tampon ar trebui să poată permite, în timp, extinderea zonei nucleu până la 10.000 de hectare.

În aceste zone, ca și în cele de nucleu, este încurajată

dinamica naturală a componentei biotice a sistemelor naturale printr-un sistem de management non-intervenție. Relațiile trofice sunt lăsate pentru a fi guvernate de natură, nefiind necesară intervenția antropică pentru păstrarea stării actuale a biocenozelor, dacă într-un context natural acestea se vor schimba.

Zonele de tranziție se întind în jurul zonelor tampon, neavând o suprafață minimă, dar cu recomandarea de a fi cel puțin 25% din totalul complexului format din zona nucleu, tampon și de tranziție. Din punct de vedere al biodiversității, în zonele de tranziție poate fi aplicat managementul de intervenție, însă managementul de non-intervenție este preferat și încurajat. În această zonă poate exista reconstrucție sau resălbăticire, de exemplu pentru a permite răspândirea, migrația sau dispersia animalelor sălbatice din zonele nucleu și tampon în zona de tranziție.

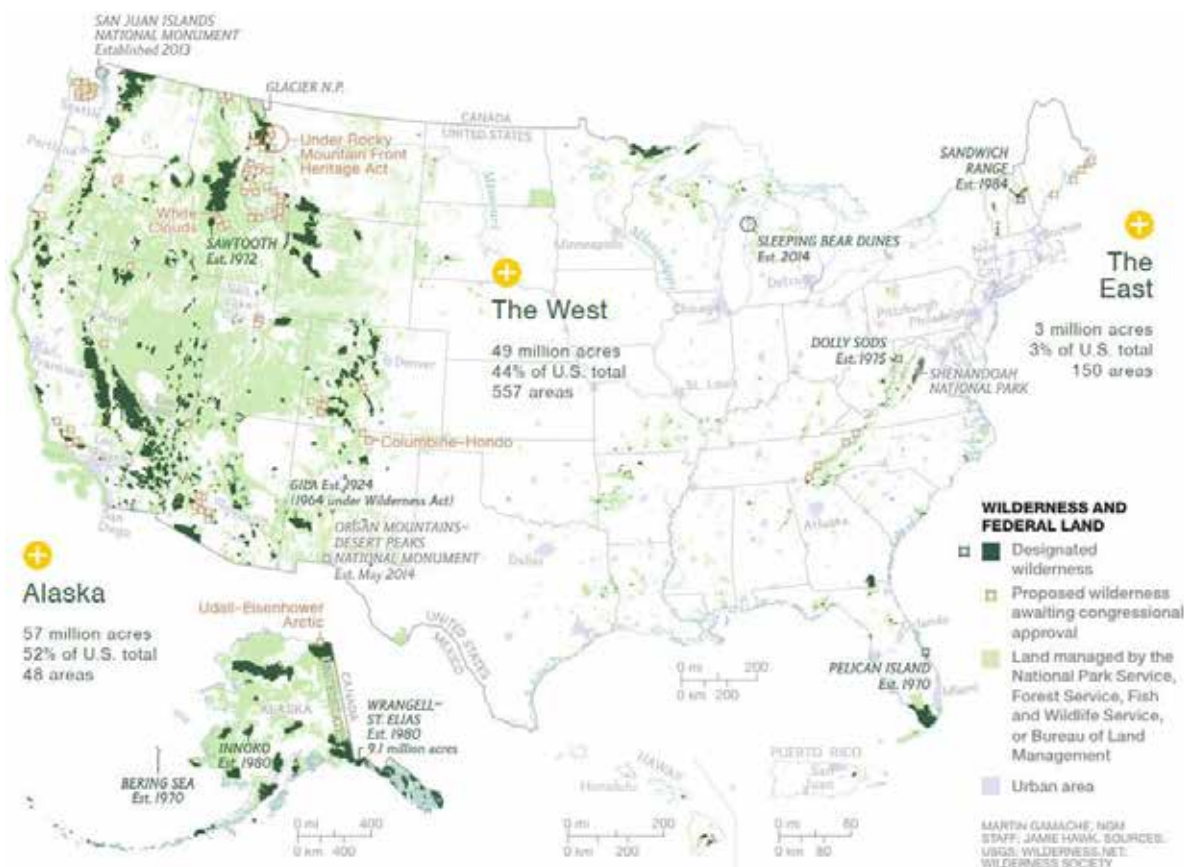

Structura zonelor de sălbăticie (nucleu, zone tampon și zone de tranziție)

SECȚIUNEA II. CARTAREA ZONELOR DE SĂLBĂTICIE

La fel ca și în cazul definirii zonelor de sălbăticie, și în cartarea acestora, cei din Statele Unite au fost primii care s-au preocupat de identificarea locațiilor și a dimensiunilor

zonelor de sălbăticie de pe teritoriul țării lor. Un exemplu al rezultatelor acestor cartări a fost publicat de National Geographic online, concretizat într-o hartă a zonelor de sălbăticie din Statele Unite (prezentată mai jos), care arată că cele mai mari și numeroase zone de sălbăticie sunt în Vestul țării și în Alaska.

Zonele de sălbăticie din Statele Unite ale Americii
(<http://ngm.nationalgeographic.com/2014/09/wilderness-act/usa-map>)

În România, un prim proiect de cartare a zonelor de sălbăticie s-a concentrat asupra analizării și cartării zonei de sălbăticie din Sud-Vestul Carpaților, utilizând o metodologie specifică. A fost inițiat în 2011 de WWF România.

Scopul proiectului a fost elaborarea unei metodologii adaptată condițiilor din România, urmată de utilizarea acesteia pentru identificarea zonelor de sălbăticie din această regiune geografică. Metodologia elaborată, precum și rezultatele aplicării acesteia în zona Carpaților de Sud-Vest a fost publicată în 2016 în cartea „Mapping Wilderness”, editată de Stephen Carver și Steffen Fritz.

În cadrul metodologiei dezvoltate și utilizate în proiect, a fost realizat un index de sălbăticie - o zonare în funcție

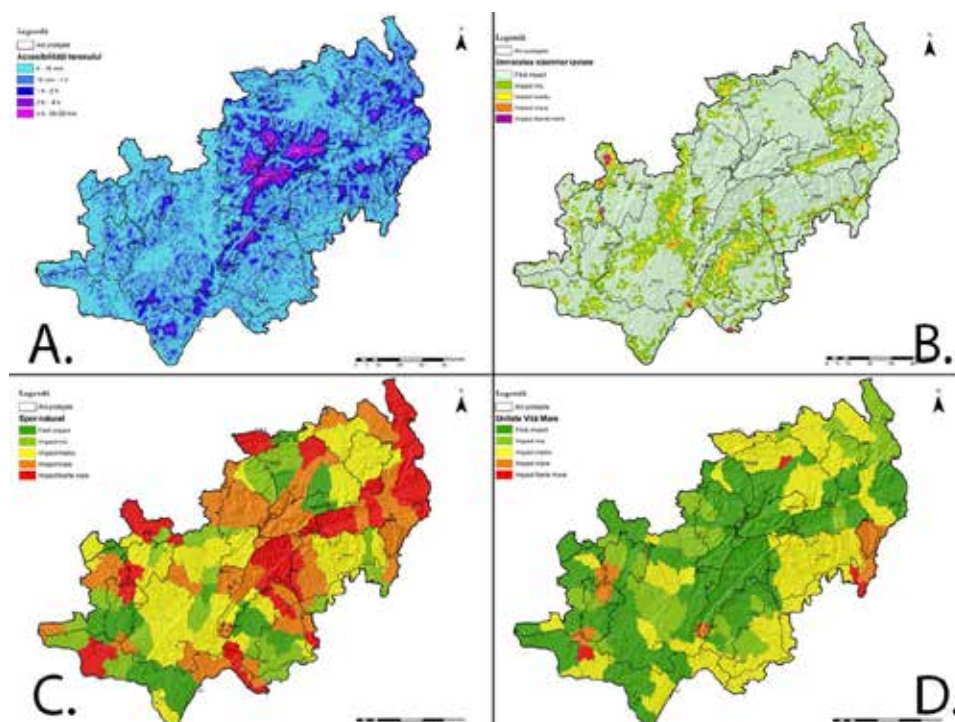
de gradul de sălbăticie - în jurul unor nuclee centrale ale Parcului Național Retezat, cunoscute ca fiind zone complet sălbatice. A fost urmărită identificarea zonelor adiacente de sălbăticie și a coridoarelor care le interconectează.

Elemente antropice (drumuri, așezări umane, clădiri izolate, căi ferate, linii de electricitate) și diversele utilizări ale terenurilor au fost identificate prin digitizare, pe baza hărților topografice și a imaginilor satelitare. Aceste elemente antropice, împreună cu Digital Elevation Model, date statistice privind creșterile efectivelor populației umane și date referitoare la efectul pe care animalele domestice rumegetoare îl au asupra zonelor de pășunat, au fost folosite pentru stabilirea a 4 seturi de date, date utilizate pentru realizarea a 4 hărți (prezentate mai jos).

Seturile de date sunt următoarele:

1. Primul set prezintă accesibilitatea terenului luând în calcul drumurile, clădirile izolate, altitudinea și timpul necesar unui individ obișnuit pentru a ajunge de la un drum la o zonă izolată. Luând în calcul și efortul necesar pentru deplasarea pe orizontală și pe verticală, a fost stabilit un grad de facilități a deplasării. Zonele în care deplasările sunt mai ușoare fiind corespunzătoare unor zone mai puternic influențate de activitatea antropică și astfel mai puțin sălbatice.
2. Al doilea set de date arată numărul de clădiri pe kilometru pătrat. A fost obținut prin interpolarea datelor obținute prin digitizare, determinând numărul de clădiri izolate într-un caroiu de 1 km pe 1 km. Numărul clădirilor este direct proporțional cu impactul, cu cât acest număr este mai mare, cu atât zona este mai puțin sălbatică.

3. Setul trei de date se bazează pe informația furnizată de administrațiile locale și arată creșterea efectivelor populației umane și zonele unde îmbătrânirea acestora este mai intensă. Îmbătrânirea unei proporții mai mari a populației este corelată cu un impact mai mic, și un grad mai mare de sălbăticie.
4. Cel de-al patrulea set de date este un index ce arată impactul pe care rumegătoarele domestice îl au asupra zonelor de pășunat. Pentru fiecare categorie de animale a fost stabilită o valoare în Unități Vită Mare (UVM), pentru a cuantifica impactul pe care pășunatul fiecărui tip de animal îl are asupra locurilor din care se hrănește. Suma UVM din fiecare unitate administrativă a fost împărțită la suprafața pentru pășunat, în hectare, existentă în acea unitate teritorială.

Hărțile obținute prin reprezentarea grafică a celor 4 seturi de date.

A: harta accesibilității, B: densitatea clădirilor izolate, C: sporul natural, D: Unități Vită Mare

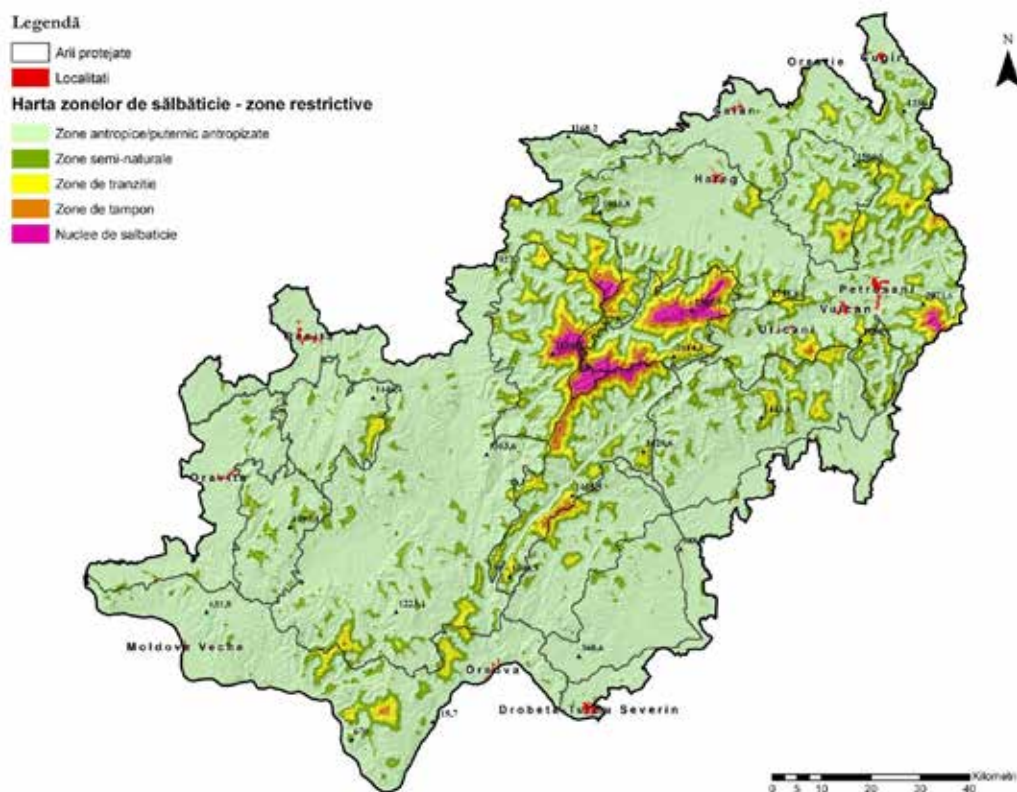
Prin procesarea datelor din cele 4 seturi, au fost stabilite 2 clase ale impactului uman asupra zonelor naturale: locul de trai și locul de colectare a resurselor. Locul de trai (bazat pe harta clădirilor izolate) extinde zona de influență antropică la o suprafață mai mare decât zona de așezare umană propriu-zisă. Locul de colectare a resurselor

(bazat pe harta accesibilității) arată influența antropică mai îndepărtată de locul de trai, unde populațiile locale au acces și unde se duc pentru a-și aduna resurse.

Considerând aceste două grade de extindere a activității umane (locul de trai al populației și locurile din

vecinătatea drumurilor - aflate sub o influență prea mare pentru a fi sălbătice) și adăugând cele două seturi de date statistice privind creșterea populației umane și impactul rumegătoarelor mari, au fost stabilite 5 intervale în funcție de gradul de sălbăticie. Zone puternic antropizate, zone

semi-naturale, zone de tranziție, zone tampon și zone nucleu. Harta de mai jos este reprezentarea grafică a acestora în zona Carpaților de Sud-Vest. (Măntoiu et al., 2016)

Harta zonelor de sălbăticie din Carpații de Sud-Vest (Măntoiu et al., 2016).

Principalul nucleu de sălbăticie a fost identificat în zona Munților Țarcu-Godeanu, la intersecția Parcurilor Naționale Retezat și Domogled-Valea Cernei cu Situl Natura 2000 Munții Țarcu. Al doilea nucleu de sălbăticie este identificat în zona centrală a Masivului Retezat, în cadrul Parcului Național Retezat, iar al treilea nucleu, de dimensiuni mai mici, se află în zona estică a masivului Parâng. Majoritatea acestor zone de sălbăticie sunt constituite din pajiști alpine, sau zone cu vegetație de dimensiuni mici.

În nucleul central, din zona Munților Țarcu-Godeanu-Cernei zona de sălbăticie se încadrează în proporție de 39,29% în categoria IUCN II și 60,71% în categoria de protecție IV. În cazul zonei din Retezat, 22,29% din nucleu este în categoria IUCN 1a și 77,01% în categoria II.

Această metodologie reprezintă un prim pas în identificarea și cartarea zonelor de sălbăticie din România. Zona

Carpaților de Sud-Vest a fost aleasă în pentru acest proiect, însă metodologia stabilită este aplicabilă pentru orice zonă din România ce prezintă un anumit grad de sălbăticie.

Este important de menționat că niciun nucleu de sălbăticie, nici din această zonă, dar nici din restul României nu se încadrează în categoria IUCN 1b, categoria destinată special zonelor de sălbăticie de scară spațio-temporală mare.

EXERCIȚIU

Cu care din următoarele elemente considerați că ar trebui să vă întâlniți la trecerea printr-o zonă de sălbăticie? Argumentați răspunsurile.

Element posibil	Da/ Nu	Argumentați
O cale ferată		
Un mormânt antic		
O stână părăsită		
Un parc eolian		
Un râu secat		
Un urs		
O turmă de oi		
Urme de autovehicule		
Un salcâm		
Un zimbru		

Leția 4. ZONELE DE SĂLBĂTICIE – COMPONENTE ESENȚIALE ALE REȚELOR ECOLOGICE

SECȚIUNEA I. STRUCTURA REȚELOR ECOLOGICE

Zonele de sălbăticie, indiferent de clasificare și structură, reprezintă componente esențiale ale rețelor ecologice. Zonele de sălbăticie aduc în cadrul rețelor ecologice elemente extrem de valoroase precum:

1. Teritoriile cu cel mai scăzut grad de afectare/modificare al naturii;
2. Refugii pentru fauna și flora sălbatică;
3. Oportunități pentru cercetare științifică și turism neintruziv.

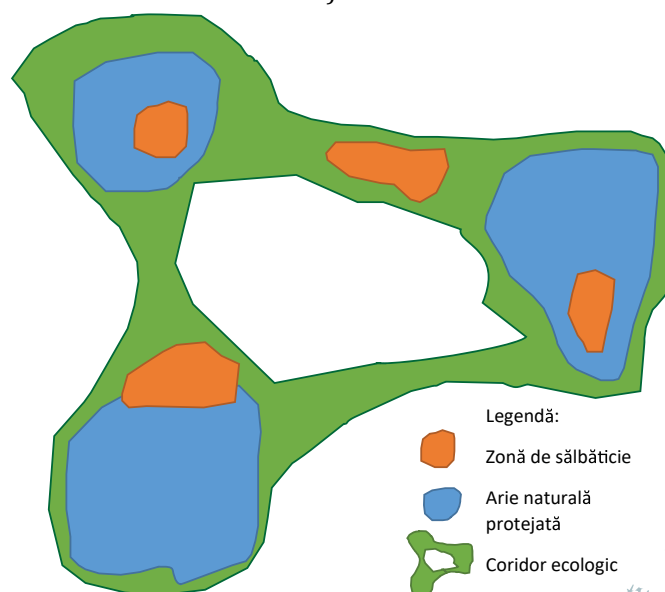
În legislația românească (OUG 57/2007, adoptată prin Legea 49/2011), rețelele ecologice sunt interpretate ca „rețele ecologice ale ariilor naturale protejate”, ce conțin „ansamblul de arii naturale protejate, împreună cu coridoarele ecologice”. În forma actuală, această interpretare nu permite identificarea și protejarea tuturor zonelor sălbatică. De ce? Pentru că, așa cum au arătat și studiile realizate până în prezent la nivel național, ariile naturale protejate nu includ toate teritoriile care îndeplinesc criteriile de sălbăticie.

O abordare mult mai cuprinzătoare a rețelor ecologice ar trebui să includă următoarele trei componente fundamentale:

1. Ariile naturale protejate desemnate pe baza prezenței elementelor naturale reprezentative (în principal componentele de biodiversitate);

2. Zonele de sălbăticie desemnate pe baza caracterului de sălbăticie (cu valoare ridicată a indexului de naturalitate, absența artefactelor și a infrastructurii umane);
3. Coridoare ecologice care, indiferent de caracterul natural sau antropic (inclusiv special amenajate pentru acest scop) să asigure cerințele de deplasare, reproducere și refugiu pentru speciile sălbatică terestre și acvatice.

Zonele de sălbăticie pot face parte din rețelele ecologice fie prin desemnarea distinctă (de exemplu categoria 1b IUCN) fie prin includere în zonele de protecție strictă a parcurilor naționale și naturale (atunci când sunt identificate în interiorul acestora).

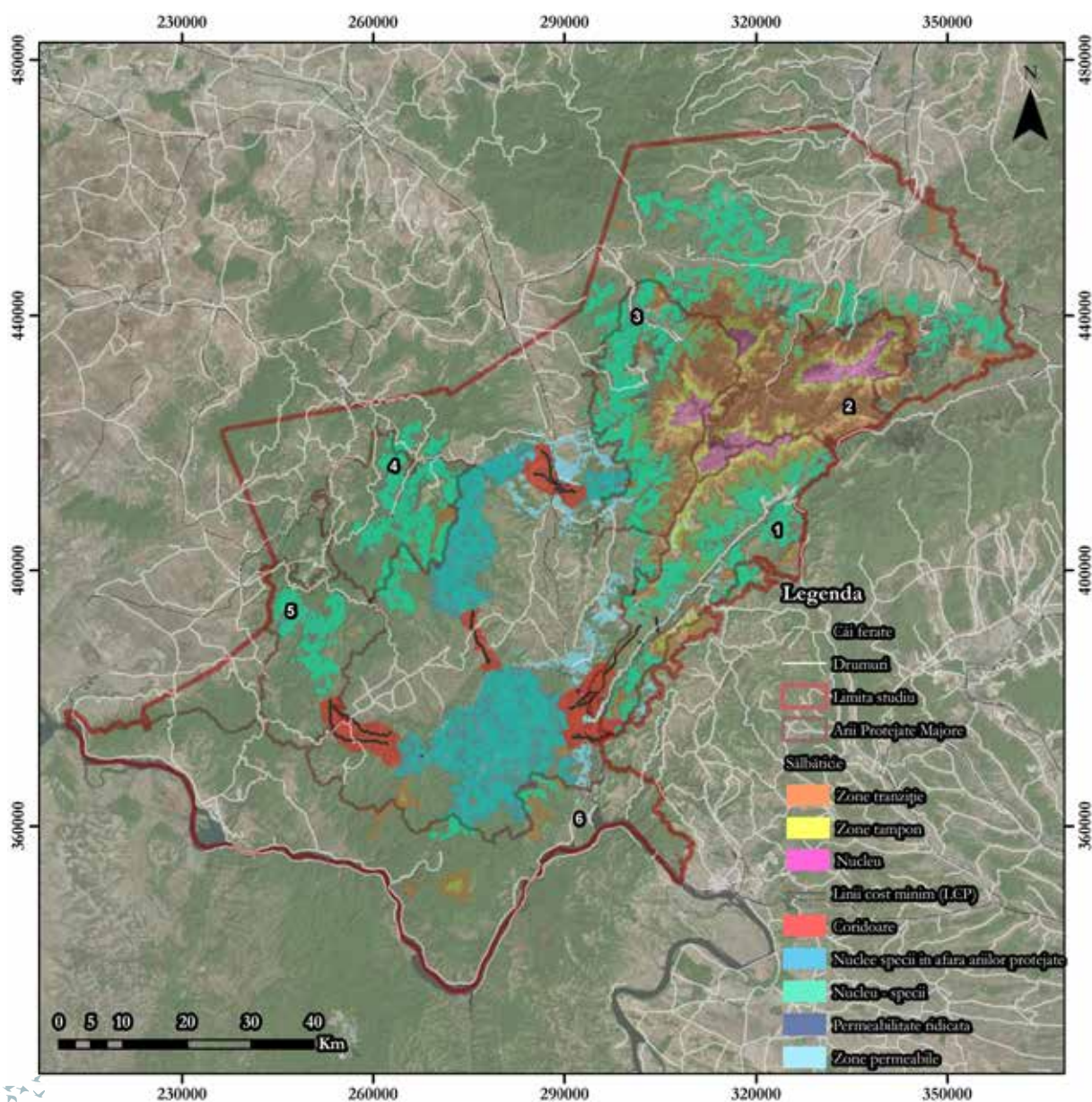

Reprezentare schematică a unei rețele ecologice ce include toate componentele fundamentale: arii naturale protejate, zone de sălbăticie, coridoare ecologice

SECȚIUNEA II. REȚEAUA ECOLOGICĂ A CARPAȚILOR DE SUD-VEST

Un exemplu ilustrativ de rețea ecologică care ar putea integra toate cele trei componente anterior amintite (arii protejate, zone de sălbăticie și coridoare) este rețeaua ecologică a Carpaților de Sud-Vest (ilustrată mai jos într-o hartă realizată pentru proiectul „Sălbăticia din Carpați, Bogăție pentru oameni”). Harta prezentată a fost realizată pentru ilustrarea conectivității pentru speciile umbrelă de mamifere mari, neilustrând însă și gradul de conectivitate pentru speciile de pești.

Această rețea cuprinde atât ariile protejate existente în zonă (prezentate în partea inferioară a hărții), cât și nucleele de sălbăticie, unele aflate în exteriorul ariilor protejate, cum este cazul celui din nordul Parcului Natural Porțile de Fier, precum și coridoarele ecologice ce interconectează aceste structuri, ilustrate prin culoarea roșie.

EXERCIȚIU

Te rugăm să răspunzi cu da sau nu la întrebările de mai jos și să argumentezi răspunsul:

Întrebare	Da/ Nu	Argumentare
Coridoarele ecologice sunt necesare exclusiv în exteriorul limitelor ariilor naturale protejate?		
Zonele de sălbăticie se regăsesc exclusiv în interiorul Parcurilor naționale și naturale?		
Sunt necesare zone de sălbăticie în interiorul coridoarelor ecologice pentru a putea asigura cerințele de adăpost ale speciilor?		
Sunt zonele de sălbăticie identice cu zonele de protecție strictă ale Parcurilor naționale?		

Lecția 5. VALORI ȘI AMENINȚĂRI LA ADRESA ZONELOR DE SĂLBĂTICIE

SECȚIUNEA I. VALORI ALE ZONELOR DE SĂLBĂTICIE

Importanța sălbăticiei derivă din puritatea și gradul înalt de naturalitate al ecosistemelor componente. Aceste zone reprezintă areale slab afectate sau încă neafectate de creșterea populației umane și de extinderea adeseori necontrolată a urbanizării, agriculturii, industriei și tehnologiilor asociate activității antropice. Pe lângă valoarea intrinsecă pe care o posedă zonele de sălbăticie, valoare care justifică în totalitate nevoia de conservare a acestor zone, existența zonelor de sălbăticie influențează profund și calitatea vieții umane, oferind oportunități de recreere și relaxare, o valoare ridicată a peisajului și un suport extrem de util activităților de conservare a biodiversității.

Zonele de sălbăticie oferă oportunități extraordinare pentru un anumit tip de recreere: aceea care permite **solitudine** precum și posibilitatea unor experiențe **primitive** și **neîngrădite**. Este vorba aici de posibilitatea de evadare în mijlocul naturii nemodificate, de a scăpa de spațiile aglomerate urbane și regulile stricte ale societății, de a regăsi inspirația (prin conectare cu frumusețea naturii), de a pierde noțiunea timpului (îndepărtarea de obligațiile zilnice), de a explora și de a te baza mai mult pe propria îndemânare pentru a te descurca în natură (mai puțin pe echipamente și vehicule). Ideea este aceea de a oferi oportunități pentru provocările fizice și mentale asociate

aventurii și propriei orientări precum și încrederii personale ce rezultă din depășirea obstacolelor întâlnite.

Nu în ultimul rând, zonele de sălbăticie pot include repere culturale istorice a căror valorificare turistică nu poate fi realizată mai bine decât prin menținerea contextului peisagistic original.

Aceste trăsături și calități enumerate anterior (biofizice, recreative și simbolice) alcătuiesc Caracterul de sălbăticie ce permite diferențierea zonelor de sălbăticie de alte zone importante pentru managementul capitalului natural.

Deși zonele de sălbăticie nu pot fi considerate rezervoare convenționale pentru resurse, în acestea nefiind posibile exploatarea sau extracția de resurse neregenerabile, ele sunt foarte importante rezervoare de resurse genetice. Prin conservarea în sălbăticie a unor specii originale sau înrudite cu varietățile sau rasele de organisme domesticate, se asigură un fond genetic la care se poate apela pentru beneficii considerate importante de către populația umană, cum ar fi creșterea rezistenței la boli, îmbunătățirea fertilității și a producțiilor agricole sau selectarea artificială pentru anumite caractere fenotipice dorite.

Totuși, zonele de sălbăticie asigură în principal servicii, mai puțin resurse. Din punct de vedere al serviciilor de suport, zonele de sălbăticie sunt importante pentru asigurarea productivității ecologice a tuturor sistemelor incluse în zonă. Reprezintă un refugiu de habitate favorabile pentru speciile amenințate și pot constitui habitate pentru specii încă necunoscute. Pot găzdui organisme

extrem de specializate pentru traiul în tipul specific de habitat din arie, aceste organisme fiind reprezentanți ai unei dezvoltări evolutive unice. Deoarece această variabilitate evolutivă există și este conservată în zonele de sălbăticie, reprezintă o bază importantă pentru procesul de selecție și pentru evoluția organismelor în viitor.

Din punct de vedere al serviciilor de reglaj, cel mai important proces îl reprezintă fixarea carbonului, proces ce se desfășoară prin productivitatea primară a plantelor. Covorul vegetal complex, multi-specific, posibil forestier din zonele de sălbăticie contribuie semnificativ la reducerea cantității de dioxid de carbon atmosferic, influențând astfel climatul la diferite scări spațiale. În categoria serviciilor reglatoare mai intră formarea și fixarea solurilor, prevenirea eroziunii, ciclarea nutrienților, reglarea ciclurilor hidrologice, reglarea calității aerului și reglarea componenței biocenote, atât prin polenizarea plantelor, cât și prin menținerea echilibrului biologic al populațiilor prin relațiile dintre diferitele nivele trofice.

Serviciile sociale, economice și culturale sunt reprezentate în zonele de sălbăticie în principal din surse pentru cercetare științifică, educație, inspirație culturală și artistică. Prin valoarea socială, culturală și de recreere a zonelor de sălbăticie, acestea prezintă o oportunitate foarte bună pentru turismul ecologic. Ecoturismul poate avea un impact economic major pentru comunitățile locale, fiind o oportunitate de creare a locurilor de muncă și de dezvoltare economică durabilă.

SECȚIUNEA II. AMENINȚĂRI LA ADRESA ZONELOR DE SĂLBĂTICIE

Comisia Europeană, în documentul „Guidelines on Wilderness in Natura 2000”, bazându-se pe raportul „Global Biodiversity Outlook” al Națiunilor Unite, identifică presiunile și amenințările majore la scară globală, asupra biodiversității din sistemele ecologice cuprinse în zonele de sălbăticie. Astfel, cele mai importante amenințări și presiuni asupra zonelor de sălbăticie sunt considerate:

- pierderea, deteriorarea sau fragmentarea habitatelor
- schimbările climatice
- poluarea cu nutrienți proveniți din agricultură, precum și alte forme de poluare, în special cu material plastic

- supra-exploatarea resurselor regenerabile
- introducerea de specii străine, care devin invazive (European Commission, 2013)

Pierderea și fragmentarea habitatelor sunt probleme majore pentru biodiversitate în momentul actual. Defrișările reprezintă modalitatea principală prin care habitatele sunt distruse, expansiunea teritorială a agriculturii și creșterea necesarului de hrană pentru populația umană ducând la o intensificare a acestora. De asemenea, adeseori există și defrișări ilegale, adițional față de cele al căror scop este mărirea producției agricole.

Fragmentarea zonelor de sălbăticie se produce în principal ca o consecință a extinderii infrastructurii - construcții de drumuri, garduri, hidrocentrale, baraje și alte structuri antropice care împiedică deplasarea.

Schimbările climatice pot afecta zonele de sălbăticie prin modificarea temperaturii globale și în consecință a limitelor zonării climatice și a asociațiilor vegetale. Arealele speciilor sunt deplasate către nord sau către altitudini mai mari, iar biocenozele sunt modificate semnificativ. Slăbirea sistemelor ecologice ca urmare a modificărilor climatice pot de asemenea facilita impunerea și dispersia speciilor invazive.

În România, toate aceste presiuni și amenințări amintite mai sus sunt prezente și de cele mai multe ori necontrolate, fie din cauze legislative, fie din cauze administrative.

Este important de realizat că principala cauză a exercitării presiunilor și a existenței amenințărilor ce influențează existența zonelor de sălbăticie este prezența umană în aceste zone. Pătrunderea prezenței umane în zonele de sălbăticie, mai ales dacă aceasta e însoțită de modificări ale mediului fizic sau biologic (prin execuția oricărui tip de lucrări sau construcții, exploatarea resurselor regenerabile, etc) afectează profund caracterul de sălbăticie al zonei și duce în timp, la pierderea acestuia.

EXERCIȚIU

Conectați printr-o linie fiecare amenințare la una sau mai multe valori ale zonelor de sălbăticie pe care ar putea să le afecteze:

Amenințări
Construcția de căi ferate
Motociclism
Construcția de hoteluri
Turism de masă

Valori
Solitudine
Izolare
Natură primordială
Faună sălbatică

Lecția 6. PRINCIPII ȘI RECOMANDĂRI DE MANAGEMENT AL ZONELOR DE SĂLBĂTICIE

SECȚIUNEA I. PREZENTAREA CADRULUI LEGAL ȘI ADMINISTRATIV DIN ROMÂNIA, ÎN CARE SE POATE REALIZA MANAGEMENTUL ZONELOR DE SĂLBĂTICIE

Cadrul legislativ din România referitor la zonele de sălbăticie este foarte restrâns. Există o singură mențiune a zonelor „sălbatică” în cadrul OUG 57/2007, în Articolul 22 (2). Acest articol precizează că zonele sălbatică, în care nu au existat intervenții antropice sau nivelul acestora a fost foarte redus, sunt cuprinse în cadrul Zonelor de protecție strictă ale Parcurilor Naționale și Naturale. În acest fel, zonele de sălbăticie din interiorul Parcurilor beneficiază de protecția strictă oferită de lege și de prevederile planurilor de management ale acestor arii naturale de importanță națională. Cu toate acestea, nu există elemente care să indice că procesul de identificare al zonelor sălbatică din interiorul parcurilor naționale și naturale s-a realizat după o metodologie ce ține cont de absența artefactelor și infrastructurilor umane. Cel mai probabil aceste zone sunt delimitate pe baza percepției de sălbăticie și nu a caracterului de sălbăticie.

Există zone de sălbăticie aflate în prezent în interiorul siturilor Natura 2000. În cazul acestora managementul se realizează în conformitate cu planul de management și cu regulamentul sitului. Este puțin probabil ca aceste zone să fie identificate și se afle într-un regim strict de protecție dat fiind faptul că sălbăticia nu reprezintă un criteriu de desemnare a siturilor Natura 2000 precum și a faptului că managementul acestor situri este în general unul mai puțin restrictiv, orientat în principal în scopul dezvoltării durabile.

Zonele de sălbăticie aflate în prezent în afara ariilor naturale protejate nu beneficiază de nici un regim de protecție fiind practic expuse riscului de a dispărea ca urmare a implementării unor proiecte socio-economice.

SECȚIUNEA II. CUNOAȘTEREA ȘI ÎNȚELEGEREA PRINCIPIILOR ȘI RECOMANDĂRILOR DE MANAGEMENT A ZONELOR DE SĂLBĂTICIE.

Zonele de sălbăticie sunt nedezvoltate, înțelegând prin aceasta că își mențin caracteristicile naturale inițiale fără intervenție umană permanentă și fără locuire, indiferent dacă aceasta este sau nu un rezultat al izolării/inaccesibilității zonelor respective. În sălbăticie, omul este doar vizitator iar prezența acestuia nu trebuie să fie însoțită de construcții, instalații, vehicule sau echipamente motorizate. Totodată, zonele de sălbăticie ar trebui să fie lipsite de controlul uman exercitat prin managementul de orice tip al resurselor biotice și abiotice (inclusiv controlul dăunătorilor, controlul speciilor invazive etc), în aceste zone fiind necesar un **management non-intervenție**. Și Comisia Europeană consideră că tipul de management adecvat zonelor de sălbăticie este cel non-intervenție (vezi „Guidelines on Wilderness in Natura 2000”, CE 2013) datorită faptului că habitatele existente aici sunt unele primare iar modul cel mai potrivit de a le conserva este de a permite proceselor naturale să-și urmeze cursul.

Acest tip de management este caracterizat de lipsa completă a intervenției antropice și a practicilor folosite în managementul tradițional, permițând naturii să-și continue fluxurile și ciclurile caracteristice. Managementul non-intervenție se concentrează pe conservarea funcționalității din sistemele ecologice, mai mult decât pe conservarea unor specii sau habitate. În acest tip de management, procesele naturale, inclusiv prădătorismul, reciclarea nutrienților, focul din cauze naturale, prezența dăunătorilor și selecția naturală în sine, sunt lăsate să acționeze liber, pe baza proprietății de autocontrol a sistemelor ecologice.

Managementul non-intervenție este cel mai bine aplicat la zonele cu o scară spațială mare, aici existând în mod natural un echilibru dinamic care asigură menținerea sistemelor ecologice în interiorul domeniului de variație pentru o perioadă îndelungată de timp.

Nu doar managementul din interiorul zonelor de sălbăticie este important în vederea protejării acestora. Zonele de sălbăticie își pot degrada (sau chiar pierde) caracterul de sălbăticie ca urmare a unor acțiuni ce au loc în exteriorul acestora. Spre exemplu: construcția unui drum în

vecinătatea limitelor unei zone de sălbăticie poate duce la dispariția caracterului de sălbăticie prin anularea acelor distanțe minime necesare întrunirii condițiilor de izolare și inaccesibilitate.

Desemnarea zonelor de sălbăticie trebuie să fie urmată de adaptarea politicilor de dezvoltare administrativ-teritoriale și economice din zonele învecinate (planuri de management ale ariilor naturale protejate, planuri de urbanism, strategii de dezvoltare etc.).

EXERCİTIU

Care din măsurile de mai jos considerați că sunt compatibile cu managementul non-intervenție. Vă rugăm argumentați.

Măsurile	Da/ Nu	Argumentare
Adaptarea Planului Urbanistic General al localității		
Interzicerea pășunatului cu animale domestice		
Extragerea lemnului mort din pădure		
Stingerea incendiilor forestiere		
Controlul dăunătorilor		

Lecția 7. FACTORI INTERESAȚI

IDENTIFICAREA GRUPURILOR DE FACTORI INTERESAȚI CARE POT BENEFICIA, DAR POT FI ȘI AFECTAȚI DE O DESEMNARE DE ZONELOR DE SĂLBĂTICIE.

Identificarea și implicarea factorilor interesați în procesul de identificare, desemnare și management al zonelor de sălbăticie poate duce la o creștere a înțelegerii importanței acestor zone din punct de vedere al valorilor și beneficiilor lor potențiale.

Factorii interesați pot fi dispuși de la nivel național (Ministerul Mediului, „Apele Române”, reprezentanți ai industriilor, cercetători, etc) până la nivel local (Consilii locale și județene, administratori și custozii ariilor naturale protejate, proprietari de păduri și alte terenuri, agricultori, etc.).

Identificarea acestor factori interesați trebuie realizată prin consultări cu administrațiile naționale și locale și

cu organizațiile de mediu și prin colectarea informațiilor referitoare la zona de studiu și la activitățile realizate în zonă, ce pot avea legătură cu zonele de sălbăticie.

Analiza factorilor interesați din punct de vedere al beneficiilor aduse sau al afectării acestora de desemnarea unor zone de sălbăticie este realizată prin gruparea lor în categorii, în funcție de gradul de influență pe care îl au și de interesul acestora față de zonele de sălbăticie dintr-o anumită regiune.

Din punct de vedere al influenței asupra zonelor de sălbăticie și a interesului pentru acestea, factorii de la nivel local au în general atât o influență mare, cât și un interes mare, pe când cei de la nivel regional sau național au un interes scăzut, însă o influență mare.

Pentru creșterea șanselor de succes în desemnarea și conservarea zonelor de sălbăticie, după identificarea factorilor interesați și a beneficiilor potențiale aduse acestora (sau în unele cazuri a afectării acestora) de către desemnarea zonelor de sălbăticie, este extrem de importantă asigurarea participării și implicării lor, prin colaborare și dialog constructiv, în luarea deciziilor și în planificare.

EXERCIȚIU

Completează lista de factori interesați pentru desemnarea unei zone de sălbăticie. Identifică și argumentează principalele avantaje și dezavantaje pentru fiecare dintre acești factori.

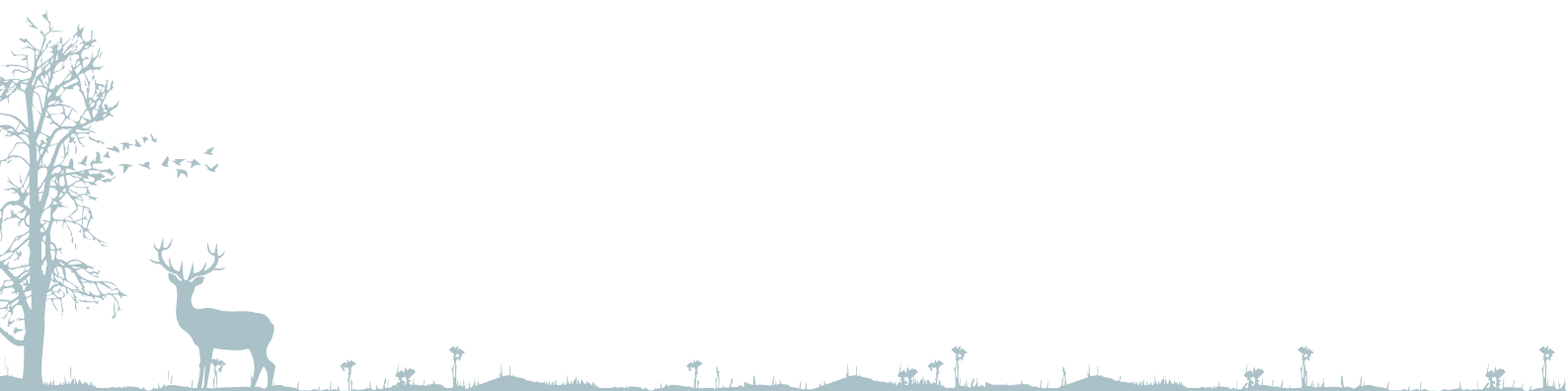
Factor interesat	Beneficii / Avantaje	Pierderi / Dezavantaje	Argumentează
Proprietari de terenuri			
Comunitatea locală			
Proprietarii de pensiuni			
Administratori de pădure			
Custozi / Administratori de arii naturale protejate			
...			

GLOSAR DE TERMENI

Carver, S., & Fritz, S. (2016). Mapping Wilderness: Concepts, techniques and applications. Springer.

European Commision. (2013). Guidelines on Wilderness in Natura 2000- Management of terrestrial wilderness and wild areas within the Natura 2000 Network. <http://doi.org/10.2779/33572>

Măntoiu, D. Ș., Nistorescu, M. C., Șandric, I. C., Mirea, I. C., Hăgătiș, A., & Sanciu, E. (2016). Wilderness Areas in Romania: A Case Study on the South Western Carpathians. Springer. <http://doi.org/10.1007/978-94-017-7399-7>

ISBN 978-606-8484-68-6